

bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

VLZ vzw
Wandelaarkaai 7
8400 OOSTENDE
21 SEP. 2016

KORTE KETEN VAN DE KETTING

**VISSERS ZIJN
BETUTTELING BEU**

Vertical text on the left side of the page, likely a list of contents or names, appearing as a column of small, illegible characters.

82ste jaar.
verschijnt plots als tijdschrift van vzw Climaxi.
Herfst 2016. Verschijnt drie seizoenen op vier.
Afgiftekantoor Gent Stapelplein.
Verantw. uitgever: Filip De Bodt Groenlaan 39 • 9550 Herzele.
Merci facteur!

Edito

Vorig jaar gaven we een nummer uit van het ondertussen gepensioneerde Visserijblad. We konden het niet laten, want dit blad was te goed om het te laten stoppen. De energie die **Flor Vandekerckhove** had om elke maand een nummer af te leveren, was er niet. En toch blijven we niet stilzitten: het was een éénmalige uitgave, zegden we toen. Neen dus, want hier ligt het blad opnieuw.

Er blijft heel wat veranderen in deze wereld. Verhalen zijn de moeite om door te geven, de sector leeft nog en er gebeuren interessante dingen.

In dit nummer vind je één en ander over garnalen, over de netelige kwestie van de sportvisserij én over korte keten. Méér en méér mensen proberen om hun waren rechtstreeks aan de man te brengen. Ze proberen aan de tussenhandelaars die de prijzen manipuleren te ontsnappen en doen niet mee aan de versupermarkting van de samenleving. Ze spelen in op de toekomst. De shoppingtrend gaat verder in de richting van mega-complexen. Mensen gaan niet meer alleen naar de winkel om wat te kopen. Ze willen iets kopen, iets eten, zich ontspannen. Winkelen wordt een belevenis: men betaalt voor de randanimatie en keert met industriële producten naar huis, veelal zonder smaak en als het even kan ook zonder geur. Anderen proberen het tij te keren: vistrapverkopers, **Pintafish**, **Vesche Vis**, vissers met een eigen winkel. Die willen we met veel plezier een duwtje geven en aanzetten tot samenwerking. We zijn er van overtuigd dat ze het alleen niet halen. De overmacht is te groot om tientallen kleine initiatieven apart te laten groeien. De korte keten heeft een stevige basis nodig om uit de kosten te geraken.

Binnenkort starten we opnieuw met de opnames van een nieuwe documentaire. Na **Fish & Run 1** (2011) en **2** (2014) zetten we in op **Fish & Farm**. Het wordt een film over de Europese politiek rond landbouw en visserij. In april van volgend jaar moet hij af en tijdens het najaar zie je ons opnieuw aan en op 't zeetje.

Daar was ik ook tijdens **Oostende voor Anker**. We stonden met een stand van Climaxi aan het overzetbootje op de **Oosteroever**. Honderden mensen parkeren daar en gaan naar het centrum. Het thema van de feesten was visserij, maar je moest al heel goed kijken om daar iets van te merken. Vissersboten moesten plaats maken voor dure jachten. En hoe meer mensen we ontmoetten, hoe meer de vraag groeide: waarom doen wij eigenlijk zelf niets in dat weekend? Waarom niet een paar schepen openstellen in 't **Visserijdok**, rondleiden op de scheepswerf, een aantal verenigingen vragen om mee te werken, aquaria zetten, iets maken om te eten, muziek voorzien, een tentoonstelling? Allez kom, als ge 't ziet zitten laat mij dan iets weten! Sta op, verworpenen der aarde...

Filip De Bodt
filip@climaxi.be

Bedankt aan alle medewerkers: Filip De Bodt, Jo Clauwaert, Flor Vandekerckhove, Knor De Haan, Philippe Godfroid, Kris Cooreman, Bavo De Witte, Job Schot, Robin Deman, Jason Savels, Marnix Verleene, Lotte en Patrick Van Creaynest, Robert Coelus, Sarah Hutse, Ineke Steevens, Peter Holvoet-Hanssen, Ilse Heip, Geert Tavernier, Pat Van Hemelrijck, Korneel Van Landuyt en Jeniffer Vrielinck.
Drukkerij: Polyprint Herzele

Tussen schip en kaai

Toen mij bij de eenmalige uitgave van **Het Visserijblad**, herfst 2015, gevraagd werd om voor één keer de column 'Tussen Schip En Kaai' nog eens te schrijven, had ik zoiets van... Ja maar, hoe éénmalig zal dat zijn? Ik kreeg eigenlijk al meteen het antwoord op mijn vraag toen **Filip De Bodd** de term een beetje aanpaste tot 'voorlopig eenmalig'. Ondertussen ligt hier voor jou de tweede uitgave van HVB. We hopen dat jullie het kunnen smaken. Ach ja, schrijven is plezier, en wie schrijft die blijft. Ook al is dat niet altijd voor iedereen in de positieve zin, toch behoort ik altijd tot die soort, die nooit neen kan zeggen en probeert om mensen een plezier te doen. Dus, mocht er ook een derde HVB aankomen... Want alle goed dingen bestaan uit drie, zegt men toch?

In deze uitgave van HVB vroeg men mij om een mening te geven over onder andere het **LIVIS-project**. Dit is een project waarin men onderzoekt of het nuttig, wenselijk en mogelijk is om de recreatieve visserij een opstapplank te bieden naar de professionele visserij. Een van de drijfveren is ongetwijfeld om een beter zicht te krijgen op het vangstvolume van deze vaartuigen. Er zijn in België meer dan 600 recreatieve vissersbootjes. Wow, dat is een hele hap. Want daar waar het de professionele visserman steeds moeilijker gemaakt wordt om zijn job te doen, laat staan een toekomstperspectief aan te houden, zou het niet erg fair zijn om extra mogelijkheden te bieden voor sportvissers. Uiteraard is de eerste vereiste dat de professionele visser de eerste en de beste kansen krijgt. Er is het kluwen aan regels en verplichtingen waaraan de visserman moet voldoen. In de studie wordt gelukkig geen precedent voorgesteld en gaat men er van uit dat recreatieven die de professionele stap willen zetten aan dezelfde voorschriften zouden moeten voldoen. We denken aan bemanningsvoorschriften, brevettering, door de scheepvaartinspectie gekeurde boten, veiligheidsvoorschriften, en zo verder. De onkostencijfers waarmee in de studie gewerkt wordt, zijn erg hoog. Een andere stekel in het verhaal zijn de vangstquota. Indien ook de recreatieve vangsten geprofessionaliseerd worden gaat de quotakoek weer in kleinere stukjes, wat niet wenselijk is voor mensen die heel zwaar investeren om hun toekomst als beroepsvisser te verzekeren. Neen, want die hebben eigenlijk ook nog heel wat andere zorgen.

Niet in het minst door de sedert 1 januari 2016 geïnstalleerde **Discard Ban** (alle vis die je vangt moet aan land gebracht worden, ook al is die te klein of commercieel niet interessant nvdv), die als een zwaard van **Damocles** boven de sector hangt. De vissers zelf zijn lauw opstandig, hier en daar is er recent eentje wakker geschoten. In Nederland werd een actiegroep **EMK** (Eendracht Maakt Kracht) opgericht... Op 27 augustus werd actie gevoerd door Nederlandse kotters in de haven van **Rotterdam**. Het effect van deze acties kan natuurlijk nooit meer het niveau halen van enkele jaren geleden. Toen **Maria Damanaki** zichzelf onsterfelijk maakte met deze wet, was het tijd om in actie te schieten. Nu kunnen er hoogstens nog brokken gelijmd worden terwijl dit eigenlijk aan de wortel had moeten aangepakt worden. Daarmee keur ik geen enkel initiatief tegen de Discard Ban af hoor. Ik ben fervent tegenstander. De visser is verstandig genoeg om zijn eigen sector te managen en heeft daar deze mate van betutteling echt niet bij nodig. De vangstresultaten en de gezondheidsgraad van de verschillende stocks bewijzen dit momenteel zonder voorgaande. Daarom ook dat er hier en daar een oproep tot burgerlijke ongehoorzaamheid gelanceerd wordt. Gooi levende discardvis altijd terug in zee. Het is echt niet te rechtvaardigen om al dat nieuw leven uit te moorden omdat de groene idiotie haar gram wil halen. Ik heb er zeker oren naar.

En alsof die Damocles z'n zwaard nog niet dreigend genoeg is...er blijven ook andere zorgen als speerpunten op onze mensen afkomen. Zo is er de **Brexit**, die onze Belgen zwaar

parten kan spelen. Wat zullen de Britten doen met de visserijrechten van andere Europese landen? Zullen ze hun wateren sluiten? Als het aan de Britse vissers ligt is de boodschap helder en duidelijk. Die willen die visgronden voor zich alleen. Op de Britse facebookpagina van 'fishing news' wordt regelmatig erg dreigende taal gepost. Misschien zal het dan wel allemaal niet zo een vaart lopen, toch kunnen we met zekerheid verwachten dat we klappen zullen krijgen. Natuurlijk zullen de vangstrechten van niet Britse vaartuigen wel ergens dienen als kniekkers in de onderhandeling over de nieuwe handelsakkoorden. De Britse collega's zullen gebruik maken van alle mogelijkheden om er voor te zorgen dat hun regering het beste uit de brand sleept voor de daar zo belangrijke visserijsector (6500 schepen en 12000 vissers). Voor Belgen die vangstrechten bijkochten in de 'Westelijke Wateren' zou dit wel een probleem kunnen zijn.

Meer informatie over het reilen en zeilen van EMK vind je op www.vissersvoorvrijzee.nl en via de facebook pagina EMK. Een zaak staat vast: er staan onze vissers nog turbulente tijden te wachten, door Discard Bans, Brexit en windmolenparken, natuurgebieden en andere gesloten zones. Mochten er zijn die nog steeds liggen te slapen, WAKE UP. Je hebt twee mogelijkheden. Of je laat je schip maar varen tot het dreigt te zinken, en dan moet je pompen. Of je zorgt voor een goed onderhoud, zodat je het beter bestand maakt tegen alle invloeden die het kunnen doen zinken. In mensentaal: anticiperen of afwachten. Do what's right!

FROID

Sportvisserij

Er is weer veel te doen omtrent wat officieel 'recreatieve visserij' heet, maar door ons hardnekkig 'sportvisserij' genoemd wordt. De redacteur van deze speciale editie van Het Visserijblad vroeg me om het fenomeen een beetje te kaderen.

Eerst de naam sportvisserij. *Sportkwekerij*, bestaat dat in de landbouwsector? Kent de horeca een *sportapperij*? Zijn er *sportmetselaars* in de bouw? Ik denk het niet. De visserij is de enige sector met een eigen sport: de *sportvisserij*.

Er is vroeger al onderzoek naar gebeurd, zij het met de natte vinger. In 1995 telde een jonge politicus aan onze kust honderd sportvissersboten. Van juni tot oktober haalden die, volgens die mens, samen dagelijks 90 tot 100 ton visserijproducten uit zee. Dagelijks honderd ton! Dat is niet weinig. Een andere politicus wist dan weer dat zo'n sportvisser jaarlijks 150 keer in zee ging, waaruit hij telkens terugkeerde met 'honderden kilo's vis en garnaal'.

Nu gaat ook de **Europese Commissie** er zich mee moeien. In 2017 begint het officiële opmeten. Hoeveel sportvissers gaan er op jacht, op hoeveel schepen gebeurt dat en hoeveel vis halen die weg uit zee?

De voorbereidingen zijn begonnen en de eerste resultaten van de tellingen zijn bekend. Ze verschillen danig van wat voornoemde politici destijds uitvogelden.

In de Vlaamse kusthavens zijn er in 2015 meer dan 600 recreatieve vissersvaartuigen aanwezig. 233 daarvan liggen in **Blankenberge**, 197 in **Nieuwpoort**, 94 in **Zeebrugge** en 83 in **Oostende**. Daarnaast zijn er nog 24 die elders ondergebracht zijn. Wat het totaal op 631 brengt.

De meeste ervan zijn ingericht voor de hengelsport. Die gaan soms ver in zee, zelfs tot buiten de territoriale wateren, waar ze boven scheepswrakken de hengels uitwerpen. Minder dan 10% hebben sleepnetten aan boord. Dat zijn garnalenvissers die binnen de 3 mijlszone blijven.

Dit is wat we nu weten. En wat de ervaring ons leert is dit: de Europese Unie zal de mening toegedaan zijn dat het er te veel zijn en dat ze te veel vis aan wal brengen.

De sportvissers bekijken de ontwikkelingen met een scheef oog en dat doen ook de beroepsvissers. Moeten de twee samensmelten? Zou het aantal beroepsvissers daardoor toenemen? Zou dat de visserij sterker maken of verzwakken?

Flor Vandekerckhove

Een onaangename waarheid?

Nu er discussie is op nationaal niveau rond de zin of niet om de recreatieve visserij gedeeltelijk onder te brengen in de beroepssector, is het tijd om die samen met zijn vangsten en regelgeving te bestuderen. Men onderscheidt dan sportvisserij met gesleept tuig, zeehengelen en strandvisserij. Over deze laatste activiteit hebben we het even niet.

Bij hobbyvisserij denkt men niet meteen dat die een invloed kan hebben op het milieu. De voorbije jaren zijn er nochtans verschillende signalen geweest die aangeven dat hobbyvissers wel degelijk een impact hebben op de visbestanden.

In het artikel "De zware impact van een hobby" uit EOS Jrg. 23 (2006) verklaren twee wetenschappers van het **Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO)**, dat zij maar een heel beperkt zicht hebben op dit fenomeen. Controle op de vangst is volgens hen zo goed als onbestaande.

In februari 2007 verschijnt een pilootstudie van het ILVO over de recreatieve vangsten op kabeljauw in Belgische wateren met volgend besluit: "In acht genomen het benaderende karakter van de schattingen, kan besloten worden dat de jaarlijkse kabeljauwvangsten voor de kust door de Belgische recreatieve visserij 100 tot 200 ton bedragen. Merk op dat zelfs de minimale schatting van 100 ton kabeljauw per jaar een grote hoeveelheid is. Ter vergelijking: in de periode 2003-05 werd door beroepsvissers jaarlijks 50-75 ton kabeljauw aangevoerd uit de Belgische kustwateren."

In de zomer van 2013 verschijnt de doctoraatstudie van **Ann-Katrien Lescauwae** "Onzichtbare vangst: een eeuw van bijvangst en ongerapporteerde aanvoer van de zeevisserij in België van 1929 tot 2010". Daarin schrijft de auteur dat tot de helft van de aangevoerde vis niet geregistreerd is en dat die in toenemende mate uit de sector van de kleinere vaartuigen (sportvissers) komt.

Deze signalen worden dan weer in de verschillende **Visserijrapporten (VIRA)** van de overheid ontkend.

In VIRA 2012 staat bijvoorbeeld dat er aanwijzingen zijn dat de vangsten van de recreatieve visserij in het Belgisch deel van de Noordzee verwaarloosbaar zijn en naar schatting zouden, zegt men, in de vier kusthavens slechts enkele tientallen vaartuigen actief zijn. In VIRA 2014 is er niets meer terug te vinden over recreatieve visserij.

Wat weet men vandaag?

Het is pas na monitoring in het kader van zowel het **GIFS-project** als het **LIVES-project** (april 2016) dat meerdere wenkbrauwen plots gefronst werden. Die monitoring is vereist op basis van het **EU Data Collection Framework** waarin gegevens verzameld worden ter ondersteuning voor het in kaart brengen van de visbestanden.

De inventarisatie heeft het over niet minder dan 631 recreatieve vissersboten die actief zijn in het Belgisch deel van de **Noordzee**: 529 hengelaars, 53 bordennetten, 29 boomkorren en 20 gemengde

vaartuigen. Het is merkwaardig dat op enkele jaren tijd het aantal recreatieve vaartuigen plots stijgt van enkele tientallen tot 631. Eens het aantal recreatieve scheepjes in kaart is gebracht, volgt de onvermijdelijke vraag: wat wordt door deze hobbyvloot aangeland?

Dat er een aardig visje en garnaaltje gevangen wordt staat buiten kijf. Enkele voorbeelden van de **Yachting Club De Panne**: Bij de Grote Garnaal wedstrijd op 14 september 2014 vangt de winnaar gedurende twee uren liefst 64,40 kilogram garnaal. Tijdens een andere wedstrijd op 12 april 2015 vangt de winnaar 182 vissen (geen enkele ervan is ondermaats) met een totaal gewicht van 68,71 kilogram.

Het is eigenaardig dat mensen bij dergelijke cijfers de andere kant opkijken, goed wetende dat men zulke hoeveelheden moeilijk kan consumeren in eigen huis en dat het recreanten verboden is om hun vangst te vermarkten. Waar gaat de vangst dan effectief naartoe? Naar het grijs circuit?

Het is vreemd dat de overheid jarenlang de impact van de zeesportvisserij ten opzichte van de beroepsvisserij heeft geminimaliseerd.

Neemt de Overheid maatregelen?

Zoals uit de voorgeschiedenis blijkt, duurde het tot vorig jaar voor er iets in beweging kwam. Op 26 juni 2015 is het **Vistraject**, een duurzaamheidsstraject voor de Belgische visserijsector, ondertekend door verschillende partners (**Rederscentrale, Natuurpunt, Vlaamse Overheid...**). Het omschrijft zeven wegen naar een duurzame Vlaamse visserij. Eén van die wegen is het stimuleren van de kleinschalige- en kustvisserij. Die heeft een specifieke aanpak nodig doordat het bereik veel beperkter is en visgronden meestal gedeeld moeten worden met andere activiteiten op zee. In het Vistraject vroeg één van de partners om de impact van de recreatieve visserij in kaart te brengen.

Sportvisserij versus professionelen.

Het schoentje wringt ook op een andere plaats. In al onze buurlanden bestaat er een beroepsmatige kleinschalige visserij, een onderdeel van het **Klein Vloot Segment**. Die visserijtak wordt beoefend vanop schepen die kleiner zijn dan twaalf meter en geen gebruik maken van vistuig dat over de bodem sleept. Ruwweg 80% van de Europese vissersvloot - goed voor gemiddeld 40% van de directe werkgelegenheid in de visserijsector - behoort tot deze kleinschalige Kustvisserij.

De kleinschalige visserij is in België vrijwel onbestaand en wordt grotendeels ingevuld door semi-professionele vissers. De ware

reden voor het ontbreken van een kleinschalige visserij ligt in het verleden. Bij het invoeren van de allereerste quota-maatregelen is in 1974 het bestaan van de kleine hobby-vloot niet aangegeven. De quotakoek is verdeeld tussen de grotere schepen.

Vandaag zit men met de gebakken peren. Wil men, net zoals in elk ander EU land, beschikken over een kleinschalige visserij dan zal ook dit segment over een soort quota moeten beschikken. Men kan zich de vraag stellen of men na al die jaren wel nood heeft aan een kleinschalige visserij? Het antwoord is zo klaar als pompwater: er zijn redenen in overvloed. De grote beroepsvisserij taant elk jaar af. Visgronden worden steeds kleiner door het installeren van windmolenparken, reservaten enz. Men kan er werkgelegenheid mee scheppen. Klanten willen verse vis. Het is goed voor het bevorderen van de korte keten. De toekomst van de visserij kan door de kleinschalige sector ondersteund worden. De oneerlijke concurrentie door zogenaamde hobbyvissers kan er door verdwijnen.

Uit de foto's is de omvang en variatie van het hobbyvissen op te maken. De sleepvaartuigen (bokken of boomkor) en de hengelaars vissen elk op een andere doelsoort. De schepen van de niet professionele zeehengelaars zijn uitgerust met de meest verfijnde technieken waardoor ze in prima omstandigheden boven de wrakken kunnen vissen. Deze wrakken, zijn, naast de windmolenparken, zeldzame plaatsen waar de vis kan ontsnappen aan de druk van de bodemberoerende visserij.

De weg om de recreatieve vloot in de kleinschalige visserij van beroepsvaart te krijgen is lang, moeilijk en vol met hindernissen op zowat elk - Europees, Federaal als Vlaams - niveau. En wat betreft de verstandhouding tussen semi-professionele- en beroepsvisserij is er ook nog veel werk aan de winkel.

Knor De Poon

Lezersbrieven

Dat ons dossier over de sportvisserij wat stof ging doen opvaaien, dat wisten we. Dat mensen tijdens het maken ervan al zouden reageren is eerder een (aan te moedigen) verrassing. Wij kregen alvast al twee lezersbrieven binnen:

"Het probleem is niet zozeer de sportvisserij. Het probleem dat zijn de stropers die door de mazen van het net glippen. Er werd (wordt) door Vlaamse stropers zeebaars gevangen vanaf een Duinkerke charterboot. Deze stropers huurden de Franse charterboot af elke dag dat het maar weer was om uit te varen om zoveel mogelijk zeebaars te vangen (ook ondermaatse) en dan in het zwart te verkopen in vishandels in

België. De Belgische visserij inspectiediensten zijn herhaaldelijk hierover geïnformeerd maar er werd niet veel tegen ondernomen. Waarschijnlijk is het werkerrein van deze stropers verschoven richting Boulogne om meer uit het zicht te blijven van Belgische vissers. Als dit nog doorgaat, komt de gestroopte zeebaars waarschijnlijk toch in België terecht. Er wordt in Zeeland nog altijd vanaf Neeltje Jans (vanaf de kant) gestroopt op zeebaars voor het illegale circuit. Dit is geen sportvisserij !! Stroperij aan Franse kerncentrales en op Neeltje Jans is algemeen geweten. Schijnt dat op Neeltje Jans de politie regelmatig werd bedreigd door deze stropers. Maar ik heb veel getuigen die dit persoonlijk op zee gezien hebben. Ik zelf ook. Dit heeft echt niks te maken met sportvisserij."

"In bijlage een voorbeeld hoe inventief een recreatieve visser kan zijn na het warrelnetverbod op de stranden. Ondanks een gemeentelijk verbod op het gebruik van staken bij het recreatief vissen schuift de gemeente politie de hete appel door naar de scheepvaartpolitie. Deze laatste stellen een PV op tegen onbekende niettegenstaande elk net in Nieuwpoort voorzien is van een toelatingsnummer. Van een doofpotoperatie gesproken! Een dergelijk net kost al vlug 700 €. Nogal een dure hobby gezien het net maar enkele maanden op een jaar gebruikt wordt. Strandvisserij is vooral interessant in het voorjaar."

Garnalen zaten onder de verf

Het gebruik van het breedspectrum vergif tributyltin, een organische tin-verbinding (TBT), in verven tegen aangroei van organismen op schepen, boeien en andere installaties in zee, sinds de jaren 1960, was praktisch en economisch zeer succesvol. Op het einde van de jaren '70 werden echter ongewenste effecten vastgesteld op de vruchtbaarheid en schaalvorming van oesters en andere slakken die de stof linkten aan de achteruitgang en zelfs het verdwijnen van hele populaties mollusken.

TBT-behandeld en onbehandeld na 1 maand in zee

Deze ernstige impact heeft verschillende schelpdier-producerende landen, waaronder **Frankrijk** en **Nederland**, aangezet om maatregelen te nemen door de toepassing van TBT te verbieden op schepen kleiner dan 25m waterlijn lengte. Deze maatregel werd vervolgens overgenomen door de EU voor alle lidstaten.

In contrast tot de grote hoeveelheid informatie over effecten op mollusken was de kennis van nadelige effecten op andere organismen zo goed als onbestaande. Het echte onderzoek naar mogelijke effecten op de grijze garnaal (*Crangon crangon*) is gestart na een studie over TBT in het kader van consumptie risicoanalysen.

Grijze garnaal (*Crangon crangon*)

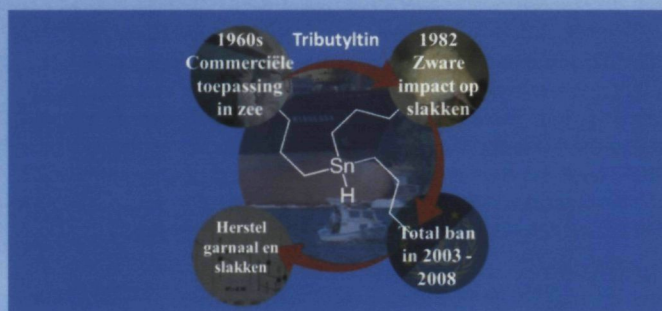
Waarom grijze garnaal?

Met een huidige gemiddelde jaarlijkse vangst van 35000 ton in de zuidelijke Noordzee en een commerciële waarde van ongeveer 100 miljoen euro, hoort grijze garnaal bij de top van de meest waardevolle Europese visserijproducten. Sinds eind jaren '60 daalden de Europese aanlandingen dramatisch door een sterke afname van de stock. Een duidelijke verklaring voor deze daling bleef echter uit.

Toch werd geleidelijk herstel van de stock vastgesteld maar dit startte niet overal gelijktijdig en was afhankelijk van de regio zelfs gespreid over een periode van 14 jaar. Het eerste herstel vond geleidelijk plaats in de **Waddenzee** vanaf 1991. In de **Zuidelijke Bocht (Noord-Frankrijk - Nederlandse Delta)**, herstelde de garnaalstock zich pas na 2003 nadat de **Europese Unie**, samen met de **Internationale Maritieme Organisatie**, een totaal verbod uitvaardigde op het gebruik van TBT in verven voor schepen en ander maritiem materiaal, met een uitdovingsperiode tot 2008. In 2008 mocht dus geen enkel schip noch ander maritiem materiaal zoals boeien wereldwijd nog TBT-houdende verven bevatten.

Effecten van TBT

Recent laboratoriumonderzoek toonde aan dat TBT een grote impact heeft op de hormonale huishouding van groei en ontwikkeling van de garnaal. Doordat TBT perfect past in de deeltjes die de voortplanting, groei en ontwikkeling van de garnaal regelen treedt het in competitie met de natuurlijke hormonen waardoor voortplanting, groei en ontwikkeling sterk verstoord worden, zoals ook het geval was bij slakken.

Toepassing TBT in scheepsverven en gevolgen

Dit geeft een verklaring voor het gespreide herstel van de stock in regio's en in tijd. Het herstel van de stock in regio's zoals de Waddenzee startte snel na de invoering van het verbod van TBT in verven voor kleine schepen omdat grote delen van de Waddenzee gedomineerd worden door kleine vaartuigen terwijl de Zuidelijke Bocht één van de drukst bevaren commerciële regio is in de wereld. Door de gefaseerde invoering van het TBT-verbod is het herstel daardoor in de verschillende regio's op verschillende tijdstippen gestart.

Grijze garnaal is terug een topproduct

De gehalten van TBT in visserijproducten zijn sinds de invoering van het totale verbod in 2003-2008 sterk gedaald in vergelijking met 12 jaar geleden. In termen van consumptierisico's werd berekend dat een persoon van 60kg dagelijks de gigantische hoeveelheid van 5kg gepelde garnaal mag eten zonder de toegelaten dagelijkse dosis voor TBT te overschrijden. Van een gezond product gesproken!

Kris Cooreman
Bavo De Witte

Belgische garnaal sterft uit

Met de grijze garnaal gaat het nog vrij goed. Maar met de visserij- en verwerkingssector ervan in **België** niet. De **Belgen** werken 54 % van de wereldproductie van grijze garnaal naar binnen. Ze vissen daar zelf nauwelijks 1 % van op, laten zich door de **Nederlanders** onder de voet lopen en slagen er niet in de productie zelf in handen te krijgen. Gevolg: onze markt wordt overspoeld door in **Marokko** gepelde garnalen, die flink bepoederd met bewaarmiddelen terug keren om hier een plekje te zoeken in een kroket of tomaat-garnaal.

Tot die vaststelling komt de provincie **West-Vlaanderen** in een degelijke studie van **Jan-Bart Van In**, hoofdredacteur van "**West-Vlaanderen werkt**". Van In en zijn ploeg analyseerden de ganse garnalensector.

Eerste probleem is de krimp van de visserijsector: *"Het aandeel van de Belgische vissers in de Europese garnalenvangst is gedaald van 1500 ton garnalen in 1955 naar 500 ton in 2014. Dit komt neer op 1 % van het totale volume. De Nederlandse vissers zorgen voor 45 %, Duitsland voor 37 % en Denemarken voor 10 %."*

De ganse visserijsector kampt de laatste jaren met problemen: er dient flink geïnvesteerd in ecologisch vriendelijker technieken en de prijzen zijn kwetsbaar door de druk van de retailsector. **Romeo Rau** (vishandelaar): *"Men schiet zich soms in de voet door ondoordachte contracten af te sluiten met de grootwarenhuizen. De primaire sector (garnalenvissers) komt zo onder druk te staan en de andere handelaars krijgen een aankoopprijs voor geschoteld die soms exorbitant is."*

Er is een verbod op nieuwe schepen en er zijn niet zo heel veel mensen die de stap naar de visserij zetten. Als ze die dan zetten komen ze dikwijls terecht op grote boten die een week van huis gaan. Garnalenvisserij is een typische kustvisserij met kleinere schepen en die zijn er in België nog nauwelijks. Andere vissers beschouwen het als een bijverdienste en vangen enkel garnalen als de andere visquota op zijn of tijdens het seizoen, in de zomer en herfst wanneer de vangst een mooie oogst oplevert. Op garnalen staat trouwens geen Europees quotum: we hebben er genoeg. Ruim de helft wordt niet bevestigd.

Zeebrugse garnaal

Een pittige story kwam aan het licht rond de Zeebrugse garnaal. In restaurants en sommige viswinkels wordt die volop aangeprezen als *'de lekkerste'*. Welnu, in **Zeebrugge** wordt niet één garnaal aan land gebracht. Er staat geen installatie in de vismijn aldaar om te sorteren. Die werd overgebracht naar **Oostende**, waar 80 % van het Belgisch deel aangevoerd wordt. **Nieuwpoort** is goed voor de andere 20 %. Al weten we natuurlijk niet hoeveel er in de zwarthandel en de sportvisserij belandt.

Verwerking

De handel of verwerking is wereldwijd ook al voor 75 % in handen van twee Nederlandse mastodonten: **Heiploeg** en **Klaas Puul**. Samen met **Kok Seafood** en **Stührk**. Ze kregen een boete van 28,7 miljoen €. Heiploeg ging er door overkop en werd overgenomen. Ongeveer alle groten laten hun garnalen pellen in Marokko, in de vallei van **Tanger**. Uiteraard hebben we niets tegen werk voor de vierduizend pelsters daar, maar ecologisch lopen de (transport) kosten torenhoog op en dient er te worden gewerkt met bewaarmiddelen die de beestjes tot 11 dagen in de running houden. Deze werkwijze is in tegenstrijd met ons hart voor lokale voeding uit de korte keten. Het resultaat is het typische supermarktpakje met een soort van naar karton smakend en uit mekaar vallend wezen erin, dat een garnaal moet voorstellen.

Echte oplossingen zijn er nog niet. Volgens provinciaal gedeputeerde **Bart Naeyaert** doet de overheid zijn best om de sector te steunen: *"De diverse Belgische overheden steunen experimenten om vb. garnalen vers aan boord te bewaren en ze pas te koken aan wal. Zo zouden we ze langer vers kunnen houden en spelen we in op een nieuwe trend. We deden deze studie en zijn op verschillende vlakken actief in de sector. We doen mee met onderzoek naar pelmachines en zo... maar we kunnen helaas niet alles."*

In de sector lopen ook wel wat weerstanders rond: een aantal reders lanceerden het eigen merk **Purus**, dat momenteel zieltogend afwacht na gedumpt te zijn door **Carrefour**. Er is een maatwerkbedrijf **Arcotec (Footstep)** dat zelf Nederlandse garnalen pelt in Brugge. Ook handelaars **Vanbiesen&Piets** en **Premium Seafood** pellen zelf. Ze werken evenwel meestal met Nederlandse kustschepen omdat de aanvoer er constanter is. De Nederlandse kustschepen zijn dikwijls wat groter en brengen dus méér mee. De elektrische puls zorgt er voor grotere opbrengsten en de vloot is groter.

Voor de Belgische consument is er voorlopig maar één degelijke oplossing: let goed op deze merken, of koop ongepelde garnalen aan de vistrap te Oostende, bij een vishandelaar of marktkramer en pel ze zelf! Vergeet niet te vragen of ze onbehandeld tot daar geraakt zijn.

De overheid zet wel in op de sector maar zou beter beginnen aan de basis van het probleem door de kleine kustvisserij te gaan ondersteunen. Dat kan door de voor hen gereserveerde visgronden voor de kust te vergroten, specifieke begeleiding aan te bieden en de subsidies te heroriënteren. Structurele ingrepen, die meer impact kunnen hebben dan wetenschappelijke onderzoeken waarbij men in het **ILVO** (Instituut voor Landbouw en Visserij Onderzoek) via aquacultuur probeert om een garnaal van 7 centimeter groot te kweken. Vraag is waar de authenticiteit van voedsel blijft op dat moment. Praktisch doen zo een ding wat denken aan de superkoe waarmee **Fidel Castro** de **Cubaanse** landbouwcrisis ging oplossen.

De korte keten aan de ketting

Heel wat mensen zien de korte keten als een oplossing voor de huidige voedselproblemen. Initiatieven als zelfplukboerderijen en groentepakketten schieten uit de grond. De vleessector volgt aarzelend en de vissector neemt nu ook initiatieven. Al kennen die ook hun moeilijkheden.

De bedoeling van de korte keten is om voedsel, in ons geval vis, dichterbij de consument te krijgen. Hoe minder tussenpersonen, hoe beter het product en hoe interessanter de prijs voor producent en soms ook consument. Mensen hebben op TV en bij andere reportages gezien hoe slecht de prijs kan zijn voor producten op veilingen. Tijdens het draaien van **Fish en Run 2** zagen we dat vissers soms maar een halve euro kregen voor 1 kilogram pladijs. In de landbouw hebben we het over een melkprijs van rond de 25 cent per liter. Voor tomaten betaalt men nog minder.

Primair voedsel verhandelen is een miserie geworden die de producenten in nauwe schoentjes brengt. Soms worden ze letterlijk genekt door bijvoorbeeld grote ketens die boeren een vaste afname garanderen maar uiteindelijk met de prijs gaan spelen en er niet voor aarzelen om producenten te chanteren.

In de visserij hebben we gezien hoe makkelijk kopers de veiling kunnen manipuleren door met sub-kopers te werken of hoe ze schepen kunnen boycotten door onderling af te spreken.

Sommige initiatiefnemers van de korte keten voelen dit nog alle dagen aan de lijve. **Wim Versteden** probeert met **Pintafish** diepgevroren vis naar het binnenland te brengen en daar een zaak mee op te zetten: "Ik werk met vissers door een betere prijs te geven en een vooraankoop te doen op de veiling. Ik zou veel liever rechtstreeks met de visser werken, zonder een veiling, maar dat wordt mij feitelijk onmogelijk gemaakt. Onlangs nog had ik een vergadering met vier schippers. Slechts één wil rechtstreeks leveren. De andere mensen hebben schrik omwille van mogelijke represailles."

Eén van de redenen om in de visserij voor korte keten te pleiten is de macht van de **Vlaamse Visveiling**. Bij de pangasius-affaire werd duidelijk dat de veiling

méér bekommerd was om haar eigen omzet dan om de belangen van de vissers. Logisch zal je zeggen, zo draaien kapitalisme en een vrije markt. Maar die logica gaat wel ver. Ten tijde van de discussie rond de installatie van een importstructuur voor pangasius in **Zeebrugge** was het dochter **European Food Center** die deze invoer wou organiseren. Op die manier ging men meespelen met de tendens om de Vlaamse vissers van de markt te verdrijven en hun waren te vervangen door goedkope maar minderwaardige pangasiusvis. Uiteindelijk ging dit initiatief na internationale kritiek op de 'strontvis' niet door.

Ook de consument draagt een deel van de verantwoordelijkheid. **Levi Vermote** van de coöperatieve **Vesche Vis**, een van de recente initiatieven: "Wij doen ons uiterste best om een rechtstreeks verkoopsysteem met rauwe vis op te zetten, maar dat is niet altijd eenvoudig. Consumenten zijn verwend. Wij draaien 1200 kilogram vis op drie maand tijd en beschikken momenteel over afhaalpunten in Gent en Oostende. Mogelijk komt Brugge daar binnenkort ook bij. Tijdens ons eerste initiatiejaar botsten we op twee problemen: Het schoonmaken van rauwe vis schrikt bepaalde consumenten af en de bevoorrading via de kustvisserij brengt ook weinig variatie in het aanbod. Mensen willen naast ongekende vissoorten ook wel eens een rog of tarbot in hun pakket zien. Om aan die variatie tegemoet te komen hebben we tijdens de maand juni een samenwerkingsverband met grotere boten afgetoetst, die dieper

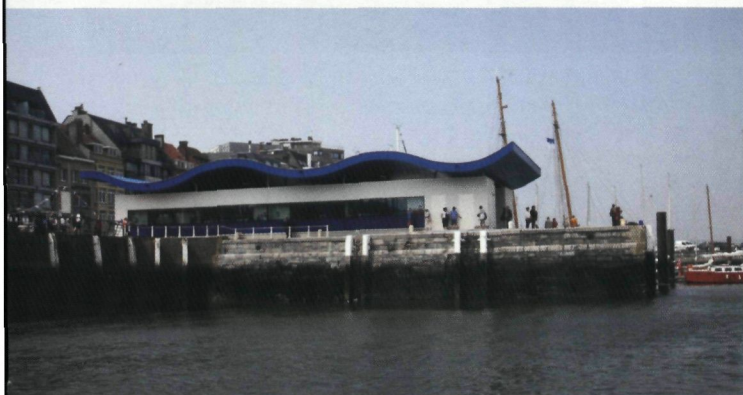

de Noordzee intrekken en duurzamere visserijtechnieken zoals plankvisserij en sumwing hanteren. Omdat bij deze schepen geen cultuur van voorafname heerst, zijn we verplicht om via de veiling af te nemen. We moeten nu dus een beetje plooiën. Duurzamere visserij blijft natuurlijk een speerpunt en we bieden een betere prijs."

De korte keten kampt dus ook met zijn problemen. Het is overigens vaak duurder om iets te vermarkten in kleine hoeveelheden dan in grote, zodat de betrachting om goedkoper te zijn voor de consument niet altijd lukt.

Vistrap

Natuurlijk bestaat de korte keten al langer dan vandaag. Er is nog altijd de **Oostendse Vistrap** die momenteel in een nieuw kleedje zit. Kustvissers verkopen er hun waren rechtstreeks. Onbegrijpelijk dat andere gemeenten die mogelijkheid

De vernieuwde vistrap.

niet voorzien of er reglementen op na houden die bepalen dat alles naar de veiling moet. Eigenaardig ook dat we in België nog geen coöperatieve veiling onder controle van de vissers kennen, zoals in **Hastings (Engeland)**. Misschien een kans op vernieuwing voor de voortdurend achteruit boerende veiling van **Nieuwpoort**? Er zijn traditionele handelaren die in winkels en op markten kwaliteit verkopen en wie je naar de herkomst van hun vis kan vragen.

Een nieuw fenomeen zijn vissers die een eigen winkel openhouden en hun waren daar zelf aan de man of vrouw brengen. **Vishuis De Panger** in Nieuwpoort verkoopt vis van de **Z.329, Ramblers**. **Viswinkel De Kottens** in Westende brengt de buit van de **O.33 Marbi** aan de man en vrouw. Als al die initiatieven nu eens zouden samenwerken? Zouden er dan geen nieuwe mogelijkheden zijn? Dan zouden De Panger en Ramblers misschien ook Levi en Wim kunnen

In gesprek met Natacha Baert en Joachim Moeyaert van Vishuis De Panger en de Z329 Ramblers

Tamara Loyen van De Kottens

voorzien? Dan slagen we er misschien zelfs in om de zalm, scampi's en pangasius uit de toonbanken te halen? Nu liggen ze er ook nog omdat de consument het vraagt. Als iedereen samenwerkt, krijgen we die mentaliteit er misschien ook uit?

Ondersteuning

De provincie **West-Vlaanderen** en de **Vlaamse Regering** steunen dergelijke initiatieven met beleidsplannen en onderzoeksinitiatieven maar komt met weinig concreets over de brug. **Levi Vermote**: "Korte voedselketen economie is over het algemeen pionierswerk en kan niet onder dezelfde wetgeving geplaatst worden als reguliere voedsel economie. Er moeten specifieke omzendbrieven komen voor ambachten, kleine rechtstreekse initiatieven en het coöperatief gedachtegoed". Binnen het kader van de voedselveiligheid zou men al een en ander kunnen doen. De normen zijn dodelijk voor kleintjes. Europa is als reactie op een aantal schandalen steriel geworden. Als men de retail-sector wat korter zou houden en een echte smaakpolitiek zou voeren, dan zijn we er grotendeels.

Wim Verstedden: "We botsen dikwijls op hetzelfde probleem. De overheid promoot van alles maar is daar niet altijd consequent in. Ik kon zelf leveren aan een aantal overheidsrestaurants maar plots kwam er een kink in de kabel. Er werd een andere structuur opgezet met andere aankoopverantwoordelijken. Men moest zijn bestellingen binnen de 24 uur hebben en binnen de prijs van 5 € per menu blijven. Als je diepvriest, dan kan je op zo een korte tijd niet leveren. Met één pennentrek was ik een flink deel van mijn omzet kwijt. Gelukkig hadden we nog niet geïnvesteerd in grotere verwerkingscapaciteit. Als ik dat gedaan had was ik nu failliet."

Filip De Bodt

De renovatie van het Noordzeeaquarium in Oostende

Het aquariumgebouw op de **Visserskaai** te **Oostende** dateert van 1958 en deed aanvankelijk dienst als garnaalmijn. Het raakte gaandeweg in onbruik en stond leeg. In 1975 organiseerde de aquariumclub 'Oostende Platy' er een tentoonstelling van vissen. Zo kwam de socialistische schepen voor de haven, **Henri Dumarey**, op het idee om er een permanent Aquarium van te maken. Op 11 augustus 1977 werd het **Oostendse Stedelijke Aquarium** officieel geopend.

Aanvankelijk werden de dertien bakken bevolkt met vissen uit de Noordzee en tropische exemplaren uit warme zeeën. Vissers van Oostendse vaartuigen kwamen het Aquarium bevoorraden en al gauw werd het een **Noordzeeaquarium**. Het aquariumgebouw bestaat op vandaag bijna zestig jaar en is grosso modo ongewijzigd gebleven. Ook de infrastructuur ervan als aquariuminstelling is na bijna veertig jaar praktisch gelijk gebleven.

Administratief werd het Noordzeeaquarium gerund door de Oostendse stedelijke **Havenkapiteindienst** onder de bevoegdheid van de schepen voor de haven. Dit is zo gebleven tot 2014 toen de Havenkapiteindienst werd afgeschaft. Nu wordt het Noordzeeaquarium beheerd door de **Cultuurdienst** van de stad Oostende.

In 1983 overleed Schepen Dumarey en de aandacht voor het Noordzeeaquarium verslaptte.

In 1990 werd de vereniging 'De Vrienden van de stedelijke musea Oostende' opgericht met medewerking van de Cultuurdienst. Toenmalige burgemeester **Piers** weigerde de oprichting van een visserijmuseum, met als gevolg dat initiatiefnemer **Gaston Desnerk** naar **Oostduinkerke** trok en daar bij burgemeester **Loones** wel gehoor kreeg. Dit werd het **Nationaal Visserijmuseum (NAVIGO)**.

In de jaren tachtig gingen de leerlingen van de zeevaartschool **IBIS** regelmatig op bezoek in het Noordzeeaquarium om de vissen te leren kennen. Met medeweten van havenkapitein **Rafael Ghys** en het personeel van het aquarium heb ik op 1 juli het eerste tijdschrift van de 'Vrienden van het Noordzeeaquarium' gelanceerd op 200 exemplaren. Na anderhalf jaar werking waren er al 500 leden. Met deze achterban gingen we aankloppen bij het stadsbestuur voor de renovatie van het Noordzeeaquarium. Burgemeester **Julien Goekint** was al zes jaar burgemeester en moest me bekennen dat hij nog nooit in het Aquarium was geweest.

Eind 1991 werd bij het Stadsbestuur aangedrongen op renovatie. Begin 1992 werd een ontwerper aangesteld om een kostenraming te maken maar eind 1992 was er nog niets gebeurd en opnieuw drongen we aan. Tijdens ons ledenfeest op 13 februari 1993 komt schepen **Paul Van Laer** ons melden dat er een bedrag van 20 miljoen Belgische frank zou voorzien worden voor de renovatie. Op 23 juli 1993 belooft burgemeester Goekint in de ontwerpbegroting bedragen te voorzien voor de nieuwbouw. Op 5 maart

1994 vernemen we via de pers het teleurstellende resultaat dat er maar 150.000 Belgische frank is voorzien voor een opfrissing en geen nieuwbouw.

In het bestuursakkoord van de meerderheidscoalitie 1995-2000 stond dat het aquarium vernieuwd zou worden voor de lente van 1999. Tijdens de gemeenteraad van 25 april 1997 hebben de gemeenteraadsleden gestemd voor een nieuwbouw voor het Aquarium.

Ondertussen kwam het aquarium op de Visserskaai in de verdrukking. Met de heraanleg van de Visserskaai werd een bestendige berm opgeworpen vooraan het Aquarium en moest de toegang naar een zijkant, die slechter was dan voorheen, want bezoekers moesten trappen doen zonder leuning. Door tussenkomst van burgemeester **Jean Vandecasteele** werden enkele verbeteringen aangebracht.

De deadline voor mogelijke subsidies van het **Vlaamse Gewest** was eind 1999, maar de stad was niet klaar met de planning en greep aldus naast de centen. De burgemeester zei toen nog dat er een nieuw aquarium zou geopend worden in het jaar 2001.

In 2002 werd ter gelegenheid van het 25-jarige bestaan van het Noordzeeaquarium opnieuw bekend gemaakt dat tegen 2005 het nieuw aquarium deels ondergronds aan de **Zeedijk** van het **Klein Strand** zou komen. In 2006 en 2008 waren er nieuwe pogingen.

Eind 2009 zegt het managementteam van de stad Oostende dat de bouw van een nieuw aquarium aan de kant wordt geschoven en het budget ervoor wordt geschrapt. Ter compensatie zal het huidige Noordzeeaquarium opgeknapt worden, maar in 2013 wordt dit opnieuw afgevoerd.

In 2013 rijzen ideeën om de site van de **Churchillkaai** te Oostende te ontwikkelen tot een soort maritiem pretpark met een maritiem museum. Dat was het hefboomproject van de SP.a voor de verkiezingen van 2012. Burgemeester Jean Vandecasteele stelde voor om aan dit museum een nieuw Noordzeeaquarium te koppelen. Over een kostenplaatje wordt er niet gesproken.

Provinciaal was er geen draagvlak voor. Maar de Provincie voorzag toch 120.000 euro voor een studie en sedert maart 2015 horen we daar niets meer over. De nieuwe burgemeester **Johan Vande Lanotte** ziet het ontwikkelen van de Churchillkaai door privépartners gebeuren.

Het Noordzeeaquarium staat er nu uiteindelijk nog zoals het gestart is in 1977 en komt in de sporen van het aquarium van de **Zoo van Antwerpen** dat meer dan honderd jaar heeft gewacht op totale renovatie. Onlangs werd dit geopend door burgemeester **Bart De Wever**, die er een duik in nam. Zal een Oostendse burgemeester ooit ook de eer hebben om in een nieuw publiek aquarium te duiken?

Robert Coelus

KLIMAATVOORSTELLEN

Een jaar lang heeft **Climaxi** naar de Parijse klimaatop toegewerkt met zijn campagne 'Genoeg lege dozen'. We hebben de Belgen gevraagd wat zij nodig vonden om het klimaat te verbeteren. We willen op die manier een sociaal en groen gedachtengoed uitbouwen dat vanuit de mensen komt in plaats van er tegen in gaat. In een half jaar tijd verzamelden wij 1024 voorstellen, van ongeveer 700 mensen. Op 3 maart legden we deze voorstellen voor aan het kabinet van minister **Schauvlieghe**. Een week later stonden we aan de deur van wat toen nog een **Turtelboom** was.

Wij stuurden de eisen op naar verschillende bevoegde ministers, in een aparte kartonnen doos. Dit om de ministers te laten inzien dat we geen lege dozen meer willen maar een duidelijk, krachtig en eenduidig klimaatbeleid. Het wordt dringend tijd: wetenschappers vertellen ons dat het onderscheid tussen zomer en winter vervaagt en dat heel wat stormen en overvloedige regen met de toestand van het klimaat te maken hebben.

De klimaatop in **Parijs** is eind vorig jaar afgelopen maar eindigde dubbel. Er werd afgesproken om de temperatuur stijging terug te brengen tot 1,5 à 2 graden, en dat is beslist historisch, maar er zijn geen sancties, cijfers of richtlijnen vastgelegd over hoe men dit zal bereiken. Maar we treuren

niet. De klimaateisen zijn ons nieuw wapen voor een beter beleid.

De grootste categorie van voorstellen die we bij de bevolking verzamelden draait rond vervoer. 313 eisen van de 1024 gaan rond mobiliteit. Beter, meer toegankelijker en goedkoper openbaar vervoer is hierbij de grootste eis. Mensen vragen ook meer fietsen, het afschaffen van bedrijfswagens, meer groen vervoer. De bevolking wil auto's efficiënter maken of ze minder gebruiken door ze duurder te maken, af te schaffen, te ontraden, meer auto-vrije zones of auto-vrije dagen te voorzien. In steden wil men carpoolen, autodelen stimuleren enz.

Vliegtuigen hebben wij niet lief. Vliegtuigen moeten milieuvriendelijker en duurder worden gemaakt. Een vliegreis is nog altijd goedkoper dan een treinreis en dat vinden de meeste mensen niet kunnen.

Men vraagt een strenger beleid rond plastic-verpakkingen. Minder plastic-verpakkingen en plastic zakjes zijn hier mogelijkheden.

Op vlak van energie worden kerncentrales het meest geviseerd. Het stoppen en sluiten van kerncentrales en het vervangen door duurzame alternatieven wordt vaak geëist.

Mensen willen een duurzamer beleid met aandacht voor hernieuwbare energie. Windmolens komen in ons onderzoek op de eerste plaats als alternatief en worden gevolgd door zonne-energie.

Biologische landbouw is populair al vinden mensen ook gewone lokale producten en minder import belangrijk. Men wil meer seizoensgebonden groenten eten en lokale initiatieven steunen. Boeren en vissers moeten betere prijzen krijgen.

Meer groen in de steden is voor velen een werkpunt. Mensen willen een volkstuintje kunnen aanleggen, maar in de stad is daar weinig plaats voor. Er moeten meer initiatieven komen om bomen en bossen aan te planten. Het behouden van bestaande natuur en natuurgebieden krijgt veel belangstelling. Kortom, meer groen!

Zuiniger leven, meer besparen, meer sorteren, afval in de vuilnisbakken dumpen in plaats van op straat en minder vlees eten zijn voorstellen die heel toegankelijk zijn voor iedereen.

In totaal hebben we 200 verschillende thema's waaronder alle 1024 eisen kunnen verdeeld worden. Al deze ideeën komen uit de bevolking. Climaxi probeert ze nu te vertolken naar het beleid toe. Wij schreven partijen, politici en co aan met de vraag om deze voorstellen te kunnen komen toelichten.

We werden ontvangen op de kabinetten van Schauvlieghe en Turtelboom. Er werd ons daar gezegd dat we ook uitnodigingen gingen ontvangen voor werkgroepen rond verschillende thema's, maar tot nu toe blijven die weg.

Er was een grote klimaatconferentie eind vorig jaar, maar nadien viel de drive weer plat. Terwijl men conferenties en werkgroepen organiseert blijft deze regering doorgaan met het kappen van bossen, het aanleggen van nieuwe wegen enz. Veel goeds hoeven we blijkbaar niet te verwachten. Toch willen we ons best doen om de politici rond dit thema wakker te houden.

Korneel Van Landuyt

De rijkste Belgen baggeren op de Baelskaai

In het vorige **Visserijblad** van oktober 2015 maakte **Jo Clauwaert** een mooie maar droeve fotoreportage over de **Baelskaai** én de Oostendse **Oosteroever**. We zijn alweer wat later en een eeuwigheid verder. Het 'witte monster' of het grote appartementenblok is af. De andere blokken zijn in aanbouw. De nieuwe 'dynamische wijk' is op komst.

Elders in het land doet een nieuw bankschandaal opnieuw vragen rijzen over de optima-le relatie tussen bankwereld, immobiliënfirma's en politiek. Wie daar aan denkt, heeft toch altijd wel wat Oosteroever in zijn hoofd.

In 2007 al werd een nieuw ruimtelijk plan gemaakt om de Oosteroever te vernieuwen. De oude wijk moest verdwijnen en plaats maken voor 'nieuwe jobs' en 'betaalbaar wonen' zegt het brownfieldconvenant (een overeenkomst met de overheid over de sanering van de deels vervuilde wijk) tussen de stad, de Vlaamse overheid en **Brownfield Developers** (een deeltje van de groep van de zesde rijkste Belg en baggeraar **Jan De Nul**). Zij werken aan de iets lagere appartementen verderop in de wijk. De projectuitvoerder is de **NV Burco**, een groep rond een andere baggeraarsfamilie met **Jean De Cloedt** als gangmaker. De familie De Cloedt vind je op de lijst van de rijkste Belgen (<http://derijkstebelgen.be>) terug op nummer 150 met een geschat vermogen van 105 miljoen euro. Ze waren actief in de firma **DEME** tot rond de eeuwwisseling. Naast het Brownfield ligt het oude gebouw van de **Vissersbond** aan nr. 27. Dit gebouw is eigenlijk van de afvalmaatschappij **OVAM**. Deze loopt met het idee rond om in dat gebouw een onderkomen te geven aan bewonersgroepen in de wijk. Ook de vzw Oosteroever diende een plan in. Naar verluidt ziet de

stad dat evenwel niet graag gebeuren. Momenteel onderzoekt men de bouwtechnische mogelijkheden. Tegen eind 2017 wordt de knoop doorgehakt.

In het begin van de Baelskaai is de ondernemer **Bart Versluys** actief. Bart Versluys belandde op nr. 109 van de website der rijkste Belgen met een geschat vermogen van 155 miljoen euro nadat zijn vriend **Marc Coucke** (de tiende rijkste Belg) zich voor 55 miljoen inkoocht in de holding **Versluys Invest**. Versluys bouwde het 'witte monster' en ontwikkelt er de rest van de wijk. Hij doet dat evenwel niet alleen. Hij doet dat samen met het **Autonoom Gemeentebedrijf Haven Oostende**. In 2009 werd de gunning van deze privaat-publieke samenwerking toegekend aan Versluys én **CFE**, via haar vastgoeddochter **BPI**. Zij richtten daarom samen de groep **NV Oosteroever** op. **CFE** is een holding die naast bouwprojecten ook baggerwerken doet en daartoe in 1991 de holding **DEME** opricht die twee Vlaamse baggeraars fusioneert: de groep **De Cloedt** én **Dredging International**.

Al die bedrijven hebben via dochters of moeders een dikke vinger in de Oostendse pap: van de strekdam, over parkings tot de renovatie van **De Grote Post** en de uitbating van de haven.

Zelfs bij de windwinning in zee is **DEME** betrokken, als dochterbedrijf van de financiële constructie die via **Otary RS**, **NV Rentel**, **Power@Sea** en anderen opgetrokken is. In **Otary RS** was ook **Johan Vande Lanotte** betrokken als bestuurder. Hij gaf er ontslag in 2012.

En ja, de wijk bruist in elk geval al een beetje. Het **Vuurtorendok** wordt een jachthaven. De laatste boten (**Loodsboot 4** en de **Seasens**) moeten er weg want men wil de werken aan de jachthaven beginnen.

En die jachten, wel die komen al aan! Tijdens **Oostende voor Anker** lag de **Exuma** in het Visserijdok. De **Exuma** is eigendom van een NV onder controle van **Jean Cigrang**. De familie Cigrang staat op nr. 16 in de ranking met een vermogen van 1,2 miljard euro. De **Exuma** wordt verhuurd aan 180.000 € per week. Met al die rijke Belgen op de Baelskaai zullen we die wel méér zien in de toekomst.

Filip De Bodt

Eendracht maakt kracht

Job Schot, een Nederlandse visser en reder van de Z 201 ligt het ganse jaar aan de Baelskaai te Oostende. In Nederland is hij geen Nederlander, in België geen Belg. Er zit wel pit in de man. Eind juni stichtte hij de EMK (Eendracht Maakt Kracht), een organisatie die genoeg heeft van groene betutteling, windmolenparken en de discardban. Deze week bleef hij thuis om acties voor te bereiden. Zijn ambitie: samen met collega's actief zijn tot de zee weer van iedereen is. Een interview:

HVB: *Het leek tamelijk rustig in de visserij. Plots duikt er een comité op dat acties wil voeren.*

Job Schot: Wij hebben een hard werk dat ons soms honderd uur per week kost, in weer en wind. Men behandelt ons als uitschot. De zee wordt ingepalmd door reservaten, windmolenparken en gesloten gebieden. Allemaal goed, die windmolens, maar niemand wil er op kijken en dan worden die tuigen maar in onze visgronden neergepoot. Men zegt dat we teveel vis vangen, maar de vloten zijn maar de helft zo groot meer als tien jaar geleden. Er wordt dus sowieso minder vis gevangen, waarom worden wij dan overal buiten gegooid?

HVB: *Omdat er vis te kort is?*

Job Schot: Er is nog nooit zoveel vis geweest als de laatste jaren, dat ziet men toch aan de vangsten? Er is schol en tong in overvloed. Nu is er een nieuwe Europese verplichting die ons zegt dat we vanaf 2017 alle vis die we vangen moeten meenemen. Nu gooien we te kleine of niet-commerciële soorten terug in zee. Een groot deel daarvan overleeft, zeker van de platvissen. Maar wij hebben geen plaats om dat allemaal op ons schip te zetten. Door den duur krijg je gewoon het gevoel dat je door iedereen gepest wordt en is het plezier van te gaan werken er af. Het moet eens stoppen.

HVB: *en hoever staan jullie?*

Job Schot:

We lanceren een website www.vissersvoorvrijezee.nl en plannen een aantal publieksvriendelijke acties om de aandacht te trekken. Je hoort wel van ons bij een aantal

havenfeesten tijdens de zomer. Een aantal mensen drong aan op blokkades, maar dat laten we nog even zitten. We groeien elke dag en willen ook de Belgen bij onze actie betrekken. We willen nauw samenwerken met bestaande organisaties als de Rederscentrale, maar toch ook kiezen voor iets nieuw. De bestaande organisaties maken deel uit van heel wat overlegstructuren en hebben soms de mogelijkheid niet meer om echt actie te voeren.

HVB: *Wat vind je van de elektrische visserij, hier in België is die toch wel gecontesteerd?*

Job Schot: Ik zie er persoonlijk geen gevaren in. Tot nu toe is er wetenschappelijk niet bewezen dat het fout zit. Men vist efficiënter en met minder bijvangst. Ik begrijp dat de Belgen nu niet opgezet zijn met die techniek omdat de Nederlanders een tachtigtal schepen met elektrische netten konden uitrusten en dat hier niet het geval is. Maar de Vlaamse regering koos daar ook voor. Zelf zou ik er voorlopig wel niet in investeren, het quotum dat ik mag vangen is iets te klein om het rendabel te maken.

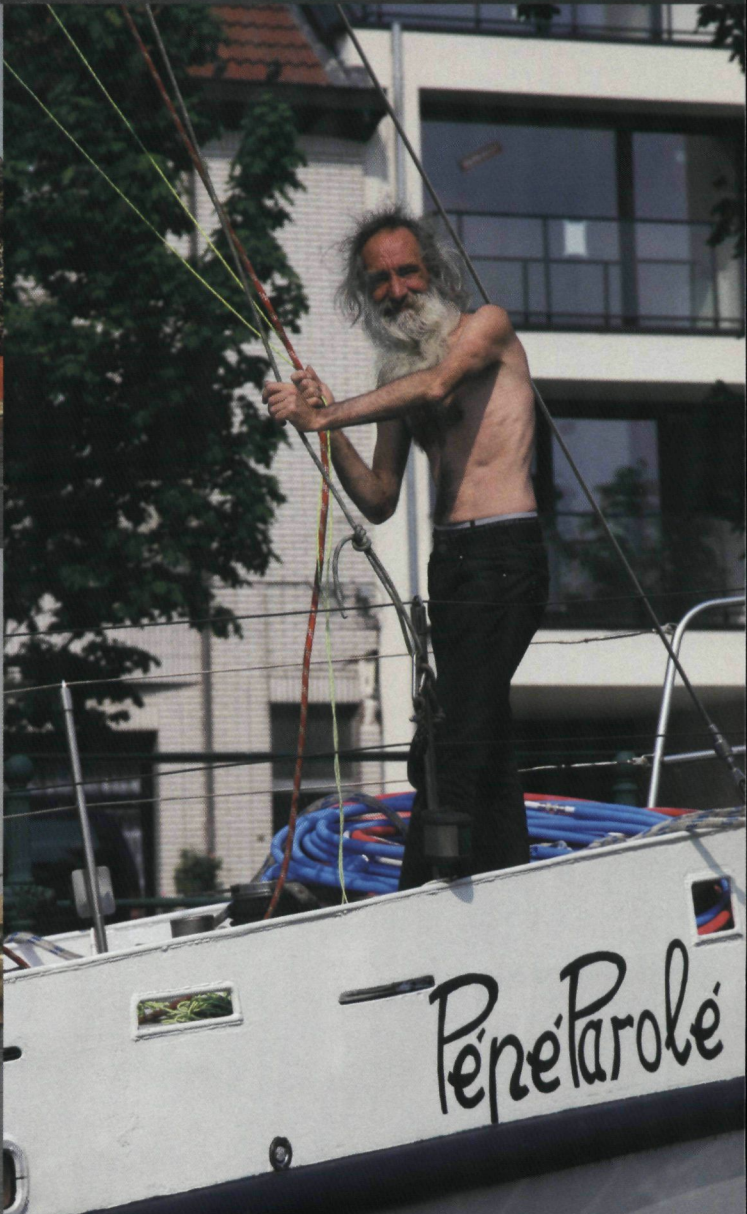
HVB: *De Nederlandse visserij krijgt nogal wat kritiek van de Belgen. Een aantal mensen varen onder Nederlandse vlag omdat de reglementering makkelijker is, zegt men. Jij doet het omgekeerde?*

Job Schot: Och ja, dat heb je altijd wel, wrijvingen tussen groepen mensen. De Nederlandse reglementering is inderdaad misschien wat minder streng dan de Belgische in sommige gevallen. Nu, Nederlanders zijn iets ondernemender dan de Belgen ook. Ze zoeken naar vernieuwing en proberen van alles uit. Dat zie je hier iets minder. Maar ik vind de Vlaamse netten en de plankenvisserij zéér boeiend, dus je hebt ook mensen die het omgekeerd doen: onder Belgische vlag gaan vissen. Ons schip is afkomstig van hier en ik heb het nooit willen uitvlaggen. Ik kon als jonge visser een NV kopen, met vangstrechten en licentie er aan en dat vond ik prima.

Filip De Bodt

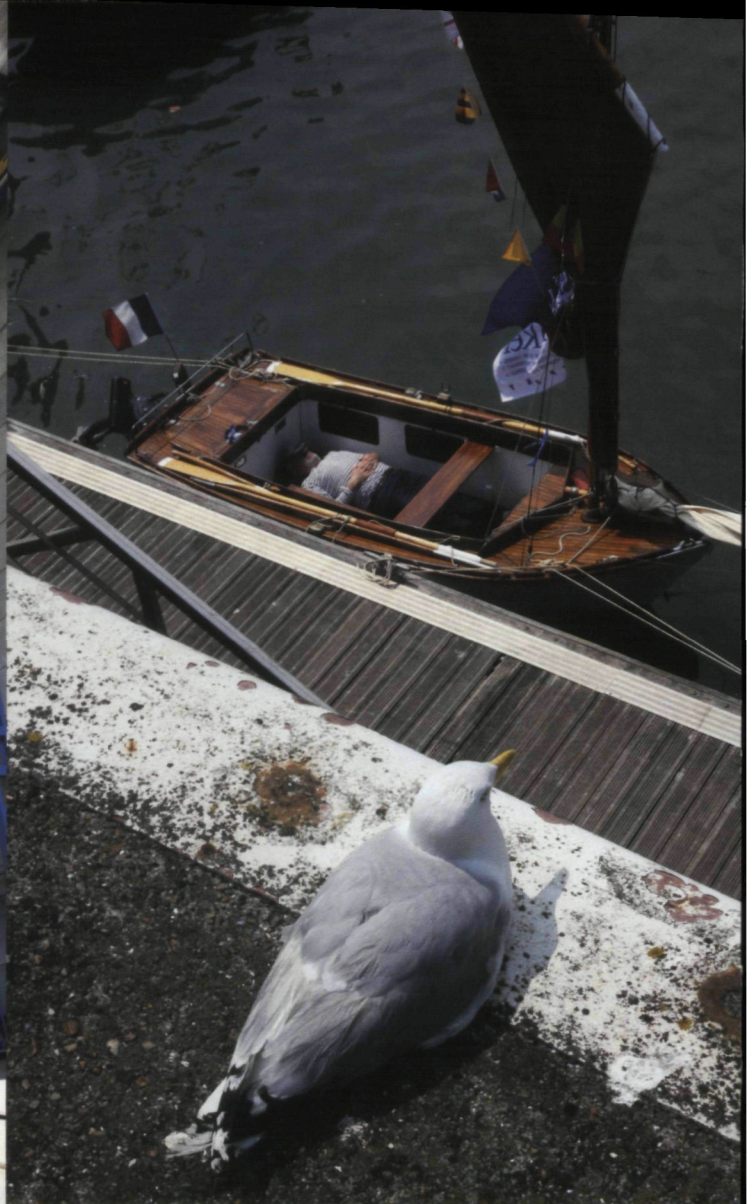
Van Gent naar Oostende

Foto's © Jo Clauwaert

Fair Transport met Tres Hombres

In 2007 kwamen drie vrienden op het idee om het zeilschip Tres Hombres aan te kopen, te vernieuwen en er aan fair transport mee te doen. Ze wilden louter via windkracht goederen vervoeren. Zonder emissie van CO2 of zware brandstoffen, ecologisch en bestemd voor het vervoer van goederen die een faire prijs krijgen. Na zes jaar zijn er bijna zes schepen in omloop. De zaken gaan goed... en de 26-jarige Oostendse Woody Coudyser weet daar over mee te spreken.

Woody: Ik werk al een drietal jaar mee met Fair Transport. Nu ga ik naar de zeevaartschool in Enkhuizen. Die zijn gespecialiseerd in zeilvaart. Ik hoop nadien te kunnen terugkeren en een echte job vinden in de sector. Er zit toekomst in: in Nederland zijn er méér en méér grote zeilschepen die transport beginnen te doen. Fair Transport lanceerde als eerste Tres Hombres, maar er komen meer en meer mensen die deze richting inslaan. We hebben nu zelf ook de Nordlys in eigendom en werken met andere schepen. De eigen schepen hebben geen motor, de anderen werken soms met een hulpmotor. Er is ook het plan om een supermodern zeilschip (de Ecoliner) te bouwen én een echte driemaster: Clipper Ship. De financiering van de eerste is voor 86 % rond. De tweede zit ongeveer aan 16 %.

HVB: Waar halen ze het geld voor dit soort dingen?

Woody: Mensen kunnen aandelen kopen in vennootschappen die rond elke boot opgericht worden. Blijkbaar lukt dat goed. Voor het moment worden ook enkel de leidinggevenden op de schepen betaald via een soort vrijwilligersvergoeding. Als je nieuw bent moet je een bijdrage betalen als stagiair om te kunnen meevaren. Er wordt aan gewerkt om ook dit onderdeel professioneler te organiseren en eerlijker te belonen. De meeste mensen wonen nog thuis en doen dit uit idealisme. Het is ook een jonge organisatie. Het duurt wat voor zoiets allemaal op punt staat.

HVB: Hoe ben jij aangemonsterd?

Woody: Drie jaar geleden was ik werkloos. Ik ben tijdens Oostende voor Anker Tres Hombres gaan bekijken en ik was op slag verliefd op het schip. Een jaar later ben ik een maand mee geweest naar Nederland. Dat was mij volledig bevallen. Ik raakt er niet meer uit. Dan deed ik twee maanden onderhoud. Ondertussen ging ik mee naar Portugal waar we sardienen en 15.000 flessen wijn gingen halen. Vanuit Frankrijk zeilde ik over Brixham naar Kopenhagen met zewier en bier. Het schip kan 35 ton meenemen.

HVB: Wat zijn je taken aan boord?

Woody: Er zijn twee wachtsystemen aan boord. Als je wacht hebt vanaf acht uur, dan sta je om zeven uur op. Tijdens de maaltijd deelt de bootsman de taken uit. Bij zeilhandelingen moet meestal iedereen helpen. Zo een zeil weegt wel wat. Meestal probeer je dat met vier mensen langs elke kant te bedwingen. Er worden dan netten gespannen aan de zijkant van de boot, om ervoor te zorgen dat niemand over boord geraakt. Er zijn harnassen en lijnen om je vast te ketenen. Soms moet je de mast in om zeilen in te pakken. Veiligheid is enorm belangrijk op het schip en de kapiteins zijn daar enorm streng in. Verder moet het dek geschrobd worden en worden dingen hersteld. De kok krijgt hulp bij het koken en 's nachts wordt er brood gebakken. We vangen ook wel eens een visje, al kan onze laatste oogst van vijftien makrelen niet direct wonderbaar genoemd worden. We hengelen, maar soms vangen we ook niets. Het is niet omdat je op zee zit dat je een visser bent.

HVB: Al in zwaar weer gezeten?

Woody: Jawel. De Nordlys mag niet meer dan 200 mijl uit de kust. In de Golf van Biskaje hadden we eens goed prijs. Er waren een paar dingen kapot door een storm van 6 beaufort. Het schip ging echt zwaar te keer. Dat is echt wel fysiek en mentaal bangelijk. Nu, meestal heb je weinig tijd om daar aan te denken, want je moet van hot naar her spurten.

HVB: Last van zeeziekte?

Woody: Ja hoor, af en toe een paar dagen. Soms de eerste dagen van een reis. Je moet dan best op dek blijven en naar horizon kijken. Altijd ook iets blijven eten. Iedereen reageert natuurlijk een beetje anders op zeeziekte. Er zijn er zelfs die zeggen dat een flinke druppel helpt, maar dat zijn allicht oude cowboyverhalen. Bij ons is de reis in elk geval de reis alcoholvrij. Je kan wel iets drinken in de havens die je aandoet, maar daar blijft het bij. Je moet te alert zijn.

NIEUWS

Verdwenen: Las je ooit in Knack het artikel van **Stijn Tormans** over het schelpenwinkeltje op de **Groentemarkt**? Enig was dat. Tientallen keren stond ik er voor het uitstalraam te kijken naar gedroogde zeeduivel, koraalduivel, grote en kleine schelpen, karkassen van krabben... met ernaast in schoon schrift opgestelde bordjes. De winkel moest verdwijnen want het pand werd verkocht aan een nieuwe eigenaar en die wou er zelf zijn bureau in zetten. **Ronny Geldwolf**...oh pardon...**Geldhof**, heet hij. Boven de winkel woonde schrijfster **Charlotte Mutsaers**: *"Erg onmenselijk omdat er genoeg te huur is aan winkels, ook op de Groentemarkt. Die winkel was alles voor Pol en Erna. Het is echt een drama. Op de donderdag bv, als het markt was, hielden ze altijd open huis en zaten we daar soms wel met zijn zessen gezellig te kouten. Dat is allemaal voorbij. De gemeente wou wel meewerken bij het onderbrengen van de schelpencollectie enz. maar Pol wil alles behouden tot zijn dood, en dat kan ik wel begrijpen."*

Ook verdwenen: De mensen van de **Visserijcommissie** van de **Centrale Raad voor het Bedrijfsleven**, die maakten elke maand een zeer degelijk persoverzicht over alles wat rond de visserij verscheen. Dat is nu ook gestopt. **Manu Desutter**: *"De niet-ervanging van de secretaris van de commissie, het opdoeken, uit zagezegde besparingsoverwegingen, van ons bureau aan de kust heeft de commissie lam gelegd."* Besparingen, och ja, wat moet er nog allemaal kapot? Jullie waren een mooie bron van informatie. Van onze kant een fijne dank! En wie gaat nu dat persoverzicht maken?

Nieuw: Overdue is een Multimediale (wablief?) voorstelling geïnspireerd op de speurtocht van **Bart Jacobs** naar het verdwenen schip **'Laermans'**. Het collectief **Phare Est** neemt je stap voor stap mee doorheen de familiegeschiedenis van de bemanning, vergeten zeemansverhalen en de duistere geheimen van het ruime sop. Overdue kadert in het artistiek traject **ZILT**, waar de focus ligt op alles wat met de zee en maritiem erfgoed te maken heeft. Het brengt eer aan verhalen die verloren dreigen te gaan en een roemrijk verleden dat vergeten dreigt te worden. Meer info en speeldata in de agenda van De Grote Post Oostende: www.degrotepost.be (MDC)

Gevonden: In 2011 en de volgende jaren werd een veelvoud aan zweren geregistreerd bij vissen die op en dichtbij de bodem leven, in vergelijking met vele voorgaande jaren. Er zijn meerdere mogelijke oorzaken gekend, zowel natuurlijke als door

mens-gerelateerde activiteiten. Elektrische platvisvisserij is één van die menselijke activiteiten waarvan de effecten op de bodem van de zee niet gekend zijn. Onderzoek kon echter geen oorzakelijk verband leggen met de elektrische 'pulskor'. Een mogelijke verklaring voor de verhoogde frequentie van zweren werd aangereikt door kustvisseren die een groter aantal zeeprikken in hun garnalennetten aantreffen in die perioden. **Zeeprrik** wordt in de volksmond ook negenooft genoemd en kan tot 1m lang worden. Het is een carnivoor (vleeseter) die zich met zijn ronde zuignap en kleine tandjes vastzet op vis en daarna met verteringssappen de huid en onderliggend spierweefsel verteert. Smakelijk. (KC)

Gewikt en gewogen: Het **Eumofa**, Europees Waarnemingsinstituut rond vismarkten en co (naam bij benadering, het is een mondjevol) heeft een studie opgezet naar de verkoop en de prijs van de **pladijs** in Nederland. Daar zijn wel wat fijne cijfers in te vinden: Nederland vangt met 86.000 ton 86 % van de pladijs ter wereld. Het quotum voor pladijs verhoogde constant, maar we halen het niet uit de zee: In 2010 vingen we daar 93 % van op, in 2014 68 % en in 2015 64 %. Kan iemand ons helpen zoeken naar de oorzaak daarvan? Of naar de reden: als we de vis niet kunnen vangen, waarom moeten we dan méér vis kunnen vangen? 64 % van de vis wordt opgegeten in Italië, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk (voor zolang dat nog verenigd is). 65 % van de Nederlandse vangsten hebben het 'zagezegd ecologisch' MSC-certificaat en daar is méér en méér vraag naar. In de grootdistributie kosten verpakking en transport van de vis méér dan de vis. De Belgen vangen sinds 2014 opnieuw méér pladijs, méér dan 8000 ton. Wij voeren 87 % van wat we vangen uit en gaan dan nog wat halen bij de Nederlanders. Kan het niet simpeler? De prijs was op zijn laagst rond 2010 en gaat sinds 2015 weer omhoog. Laagste peil was rond de halve euro, nu zitten we terug op anderhalve tot

twee € per kilogram. Grotere vissen (méér dan 35 cm) en gecertificeerde brengen meer op.

Ook nieuw: Lotte Van Craeynest (jawel, ze heeft haar pa geïnterviewd voor dit nummer) produceerde de documentaire *'Een idee van de Zee'* van **Nina de Vroome**. Sinds april 2016 is deze al op verschillende plekken getoond (**KASK Gent**, **De Beurschouwburg** in Brussel, cc **De Grote Post** in Oostende, filmfestival in **Zwitserland**): *"De film is een collage geworden van beelden gelinkt aan de zee en visserij. De film vertrekt vanuit de leefwereld in IBIS en toont verschillende manieren van kijken naar de zee. We zien hoe ze in de klas leren kijken naar de zee, hoe ze helpen de vis binnenhalen en turen naar de horizon. De film is ondertussen ingezonden voor verschillende filmfestivals. We hopen nog een beetje van de wereld te zien met de film! Als je het wil volgen kan dat op Facebook, op volgende pagina: <https://www.facebook.com/eenideevandezee/> De film wordt op zondag 11/9 vertoond op het **Filmfestival van Oostende (LVC)***

Vraag: Zitten er **Pokémons** in zee? **Jason? Marnix? Robin? Philippe? Job?** En de anderen?

Gewikt en gewogen: In Bredene organiseerde **Steve Vandenberghe** een conferentie rond de plasticsoep in zee. Jaarlijks komt er 4,8 tot 12,7 miljoen ton plasticafval in zee terecht. Tachtig procent daarvan wordt via onze rivieren in zee geloosd en komt dus van het land. Het komt via de magen van vissen, mossels, oesters en andere dieren opnieuw in onze voedselketen terecht, al wordt dat daar bij vissen natuurlijk uitgekuist bij het gutten. In Vlaanderen zitten er ongeveer 5-11 microplastics in 1 liter water, zegt **prof. Collins**. En waar zit die plastic dan in: plastic zakjes, T-Shirts en cosmetica. Scrub, zegt je dat iets? Jawel, we wassen ons niet meer met normale zeep, maar met plasticbolletjes in allerhande douchegels. Merde toch, kunnen we nu niet efkes normaal doen?

Nuanceren: In één van onze bijdragen zeggen we dat het goed gaat met de **grijze garnaal**. Bij het ter perse gaan (met dank aan **Het Laatste Nieuws** voor deze uitdrukking) bereikt ons de mededeling dat dit niet helemaal klopt. Er zijn Nederlandse kapers op de kust: "Ondanks de gunstige effecten van de globale ban op tributyltin in anti-aanwasverven maakt het rapport van de International Council for the Exploration of the Sea (www.ices.dk) in 2014 gewag van mogelijke overbevissing op grijze garnaal. Er doet zich namelijk het fenomeen voor dat de grotere 'jumbo'-schepen, vn. in Nederlandse handen, naast de consumptiegarnaal ook een grote fractie van het 'puf' aan land brengen. Het 'puf' zijn de ondermaatse garnalen, jonge exemplaren. Deze jumbo-schepen vissen met 2 x 10m boomkorstok, uitgerust met minstens 2 x 45 klossen en een 800pk motor die ingeschreven is als 300pk. Naar schatting bevatten hun vangsten tot 20% puf dat vermoedelijk in dierenvoer wordt verwerkt". Het is nochtans dit puf dat voor de komende generaties moet zorgen. Hallo overheid? Iemand op de hoogte?

Verdragen: Neen, we hebben het niet over iets afknnen, tolereren, maar over een verdrag afsluiten. Zo is men nu een handelsovereenkomst aan het maken tussen Europa en de Verenigde Staten: **TTIP**. Totaal Tegen Ieders Portemonnee. Wat heeft dat nu met vis te maken, denk je? Wel, de **Rockefellerstichting** heeft een studie gemaakt 'Paths to fisheries subsidy reform' De Amerikanen vinden al lang dat Europa te laks is met subsidies. De suggestie is dan ook om de onderhandelingen rond dit pact te gebruiken om Europa zijn visserijsubsidies te laten herzien. In de ecologische zin, zeggen de Yankees. Ken je dat Amerikaanse ecologische zin? Giet er wat chloor over en manipuleer de genetische structuur een beetje.

Gecloet: (Algemeen Nederlands: gekloot). De ondernemer **Gery De Cloedt** wiens familie we kennen van op de **Baelskaai** in **Oostende**, is eigenaar van de **Hedwigepolder** aan de Nederlandse grens. Om één of andere bizarre reden is het onder water zetten van die vruchtbare polder een compensatie voor de verdieping van de **Schelde** en de uitbreiding van de Antwerpse haven. Een eigenaardige strategie: als je natuur kapot maakt, leg er dan andere aan. De Cloedt wordt nu gekloot. De Nederlandse staat vindt dat de polder ongeveer 15 miljoen € waard is, GDC vraagt 800 miljoen. Minder krijgen dan je vraagt, het overkomt iedereen wel eens...zelfs de superrijken.

Ijdel: **Bart Versluys**, de man achter een aantal gigantische projecten heeft nu ook het nieuwe stadion van **Koninklijke Voetbalclub Oostende** gebouwd. Het heet de **Versluys-Arena!** Hoe zot kan een mens zijn? Aan de Oosteroever is

Zaterdag 27 augustus trokken een vijftigtal boten in een parade naar de open havendag van Rotterdam. Een paar Belgen ondersteunden deze actie van Nederlandse vissers. Ze vinden dat ze in hun job teveel gehinderd worden door de Europese verplichting om vanaf 2019 alle vis aan te lande: ook de niet-commerciële soorten of de kleine visjes die in de netten terecht komen. Men wil daarmee de vissers dwingen om nog grotere mazen te gebruiken in het net. Voor hen zijn er al méér dan genoeg beperkingen. Ook de natuurgebieden op zee en de windmolens zijn een doorn in het oog.

de ondernemer, na het voltooiën van het **Witte Monster**, van plan om twee torens te zetten die nog een stukje hoger zijn: er wordt zelfs gesproken over 37 verdiepingen. Het actiecomité Oosteroever is niet te spreken over dit nieuw initiatief. **Johan Smalle:** "We hebben door dat moeilijke dossiers midden in de zomer en tijdens het bouwverlof worden ingeleid, in de hoop geruisloos te passeren. Dit is geniepig, misschien zelfs achterbaks en pleit noch voor de stad noch voor bouwgoeroe Versluys." Wij hebben daar helemaal niets tegen. Integendeel, we hebben graag drie torens in plaats van twee: 1 **Vandekerckhove-toren**, 1 **Clauwaert-toren** en een grote **De Bodt-toren**. Kleur: rood en zwart. Dank U wel, Bart. Hoeveel moeten we?

Gerookt: VELT (Vereniging Ecologische Leef en Teeltwijze) heeft een mooi artikelje over zalm gemaakt. Ooit was gerookte zalm een delicatessen... nu is het een gewoon onderdeel van allerhande misbaksels. Deze evolutie is volledig op het conto te schrijven van de kweek in kooien. Dit met alle gevolgen van dien: dieren die hun eigen soort niet kunnen verdragen, kwetsuren doordat er teveel vissen in 1 kooi zitten, ziektes, uitslag, inzet van chemicaliën. Om het vlees van de zalm wat kleur te geven wordt er gebruik gemaakt van de kleurstof *astaxanthine* dat onder het voerder gemengd wordt. Normaal krijgt zalm zijn kleur door kleine kreeftjes te eten. In het voedsel gaat ook de bewaarsstof *ethoxyquine*, een kankerveroorzaker. In fruit en groenten is het maximum van deze stof vastgelegd, bij vis niet. Je moet de zalm 1,8 kg wilde vis te eten geven om er 1 kg. Uit te halen. Het bureau **Öko-test** deed een aantal proeven bij pakjes zalm. Met uitzondering van het merk **Real** krijgt niemand het etiket 'bevredigend'. Bij de biozalm steekt **Naturland** ver boven **MSC** en **ASC** label uit, omdat dit label ook rekening houdt met de werkomstandigheden van de mensen.

Verkozen: Tongschar is door de **VLAM** verkozen tot vis van het jaar. Een lekkere en onderschatte vis waarvan er genoeg is, zegt VLAM. Het **WWF** is het daar niet mee eens en zegt: "De soort zelf staat onder druk en er werd nog geen goed beheersplan voor opgesteld. Wetenschappers weten momenteel niet goed hoe de populatie ervoor staat, maar dan is het beter om de vissoort gewoon met rust te laten in plaats van er in het wilde weg op te gaan vissen." Er wordt natuurlijk niet in het wilde weg gevestigd, denken wij. Het internationale **ICES**-instituut geeft wetenschappelijk advies en op basis daarvan worden de quota vastgelegd. Maar ja, WWF zal maar tevreden zijn als de met zijn eigen gevangen **MSC** of **ASC** vis eens vis van het jaar zal zijn zeker? Of tot WWF zelf de aprilvis van het jaar wordt?

Patrick Van Craeynest

Sinds dit jaar is Patrick Van Craeynest op pensioen. Hij is lezer van Het Visserijblad, werkte als leerkracht en moreel consulent. Hij werkte mee aan de Fish & Run documentaires van Climaxi en aan een kortfilm rond elektrisch vissen die hem een uitbrander opleverde van het Ministerie van Landbouw (zie onderaan). Op het einde van zijn carrière besliste dit Ministerie nog dat men geen moreel consulent meer nodig had. Een Aalmoezenier hoefde ook niet meer... maar die roeien toch altijd nog een riviertje verder... Bezuinigingen, nietwaar. Onder dit mom wordt veel kapot gemaakt. Wij vroegen zijn dochter om hem te interviewen.

Uit het nest gestampt

Ik kom uit een gezin van zes kinderen. Geboren en getogen in **Nieuwpoort**. Mijn vader en twee broers verdienden de kost als visser dus het lag in de lijn dat ik dat ook zou doen. Later besefte ik dat onze pa, tijdens de oorlog naar **Engeland** gevlucht, ons de visserij ingepeperd had omdat het een welvarende toekomst bood. In september 1970 ben ik beginnen varen op de middenslagvisserij (schepen van 26 meter lang), met de scheerborden, dus niet de boomkorvisserij. Daar werd ik onmiddellijk in de grote mensenwereld gedompeld. Als veertienjarige kom je terecht in een groep met vijf volwassenen, om heel zwaar werk uit te voeren. Ik had het geluk met een heel goede bemanning te varen, kreeg direct een praktische opleiding en werd rechtvaardig behandeld – buiten de keren dat de stuurman achter me zat met de bijl in 't visruim! De schipper was streng maar rechtvaardig. Ik heb vele keren traantjes gelaten omdat *'het kookhuis nie proper genoeg was gekuist'...*

Leren vliegen

Als scheepsleerjongen met het brevet van aspirant-schipper, mag je de wacht lopen maar geen verantwoordelijke taken uitvoeren. De schipper was nooit veraf. Na twee maanden, mocht ik al eens binnen varen in **Oostende**. Ik moest dit kunnen voor mocht er iets gebeuren met de bemanning. Dat was voor mij een signaal dat ik gerespecteerd werd als deel van de crew. Ja dat respect moest je echt afdwingen: niet *trunten*, altijd rap uit je kooi... Ik herinner me nog die keer dat we letterlijk tot onze knieën in de kabeljauw stonden: zesendertig uur aan één stuk *gutten* en vis bergen in 't ruim. Ik kwam thuis en viel in slaap aan tafel naast een bord soep!! Sindsdien heb ik altijd mezelf opgelegd nooit te laat te

komen en altijd het beste te geven van mezelf. Daarna ben ik steeds opgeklimmen. Op mijn zeventiende voer ik als matroos en heb ik een opleiding gevolgd om motorist te worden. In september werd ik gevraagd door een reder om mee te gaan op een schip, wat ik ongeveer twee jaar heb gedaan. Het was in 't begin veelal kunst en vliegwerk: nog nooit eten bereid, nog nooit alleen voor een dieselmotor gestaan. Aan de theorie van 't school had je niet veel, 't was behelpen en hopen dat het lukte...

The real thing

Daarop vroeg mijn broer-schipper om mee te varen bij hem. Ik heb dat vijf jaar gedaan, samen met een hele jonge bemanning. Dat was de beste periode op zee voor mij. We stonden te zingen op dek, in alle weer, in de bijtende kou, niets kon ons schelen, wij met het schip, de rest kon allemaal de boom in! We brachten zelfs eens een brandend schip naar de haven van Oostende; vanaf de Deense kust nota bene!! We werden als helden ontvangen!

Op een bepaald moment stopte mijn broer ermee en werd hij vervangen. Met de nieuwe schipper was er geen goede dynamiek op het schip. In 1978 heb ik toen maar beslist om zelf naar school te gaan voor schipper. Ik deed het zes maanden en moest dan na het *opliggen* (onderhoudsperiode van het schip) terug aanmonsteren bij de scheepvaartcontrole. Daar kreeg ik te horen dat ik niet meer mocht varen omwille van mijn slechter wordende ogen.

Van visser naar leraar

In 1980 ben ik getrouwd met een dochter van een visser en twee jaar later is onze eerste zoon Bram geboren. Op dat moment zag ik het totaal niet meer zitten om op zee te gaan. Als kind heb ik mijn eigen vader amper gezien of gekend. Voor mij was dit een reden om deze stiel niet meer uit te oefenen. Iedere keer ik terug thuis kwam en ik mijn zoon op mijn arm nam begon die te huilen omdat hij mij niet meer herkende. Ik kreeg toen de kans om mee te varen met het opleidingsschip **O.29** dat jongeren de kans gaf om praktijkervaring op te doen. 17 jaar lang heb ik dit gedaan.

Dagelijks gingen leerkrachten mee die telkens met allerlei nieuwtjes over de school afkwamen. De goesting om zelf kennis mee te geven aan jongeren werd daarmee aangewakkerd. In 2000 kreeg ik kans op een job in **Koninklijk Werk IBIS**, een sociaal instituut dat oorspronkelijk opgericht is voor de wezen. Jongeren die het moeilijk hebben in hun thuissituatie kunnen er terecht in een internaat. Daar ben ik aan de slag gegaan als technisch lesgever, wat inhoudt dat ik allerlei vakken gaf die met de zee te maken hebben: zeemanschap, meteo, zeekaartwerk, techniek van de scheepvaart enz.

Dit was voor mij een zeer grote uitdaging, compleet anders dan wat ik daarvoor deed: aan boord van een schip met een vis in je hand tussen de jongens staan: zo moet je dat doen! Niet goed: opnieuw! Nu stond ik in een loslokaal voor een schoolbord en ik heb dat eigenlijk onderschat. Het bleef moeilijk om te werken met het gedrag van de leerlingen. Gelukkig heb ik zeer veel geduld, al is

het kookpunt meermaals overschreden... Er zitten veel jongeren bij, die totaal niets met de zee willen te maken hebben. Ze zitten er omdat ze onhandelbaar zijn thuis of nergens anders terecht kunnen. Wat interesseerde het die gasten eigenlijk wat ik te vertellen had... Anders dan in de realiteit ervaren ze op school niet dezelfde spirit die terug te vinden is bij de bemanning. Het is pas in de praktijk dat ze tot besef komen: "ha ja da' s hier eigenlijk precies zoals op school: één groot verschil: de sancties bestaan niet uit strafstudie maar uit loonverlies...."

Aan de slag als moreel consulent

In 2002 werd in Het Visserijblad van Flor Vandekerckhove een oproep geplaatst voor moreel consulent, om bijstand te verlenen aan vissers die het moeilijk hadden. Ik dacht: dat is iets voor mij. Dagelijks was ik in contact met vissers. Velen kende ik van op het opleidingsschip en ik had ook veel werkervaring opgedaan in de sector, waardoor een vertrouwensband ontstond. De vragen die aan mij gesteld

werden waren compleet verschillend van de vragen die ze stelden aan de aalmoezenier. Je moet weten, ikzelf kwam uit een zeer katholiek nest, iets wat ik afgezworen heb na mijn jeugd. Als moreel consulent helpt geen 'gebedje- laat ons samen bidden tot god op een goeie afloop...'

Zowel banale problemen als grote drama's kwamen aan bod. Een scheepsjongen die niet tevreden was met zijn loon tot aan de deur bellen: mevrouw, je zoon is vermist op zee...

Het was een zeer leerrijke periode die mij ook deed kennis maken met de traagheid en de parapluhouding van de bureaucratie...Maar: vanuit de positie als moreel consulent kon je veel meer gedaan krijgen voor de vissers.

Verandering van de visserij

De visserij is in al die jaren enorm veel veranderd, niet alleen qua techniek of modernisering, maar ook qua mentaliteit. De vissers van 20 jaar geleden zijn niet meer de vissers van nu. Schepen zijn ook groter geworden, de wetgeving is strenger geworden. De visser is totaal niet meer vrij. Een schip wordt iedere seconde gevolgd, je moet alles wat je vangt noteren, alles wordt gecontroleerd. Tegenwoordig ben je als visser een bureaucaat die heel veel papieren moet invullen. Vissers verdienen goed hun broodwinning, maar moeten er wel heel veel voor doen.

Als je nu nog de zee wil bevaren en het beroep van visser uitoefenen ben je eigenlijk bevoorrecht. Als visser zorg je voor de voeding van de mens en voorzie je tegelijk in één van de primaire behoeften in de wereld. Je hebt het grote voorrecht één van de laatste beroepsjagers te zijn op deze aardbol. De trappers van de zee...

Ken je de zee ondertussen van binnen en vanbuiten?

Men vraagt soms: wat heb je voor speciaals meegemaakt op zee. Dan zeg ik eigenlijk niks en meestal van alles. 't is niet te verklaren: de zee zorgt wel dat je veel meemaakt: het is de kunst om te zien wat ze bedoelt. Nu ik op pensioen ben, is er niet veel meer dat moet. Het is zo dat mijn leven altijd verbonden is geweest met de zee en dat altijd zo zal blijven. Ik heb de zee ondertussen een klein beetje leren kennen. Voor wie de zee leert kennen uit de boekskes: vergeet het! Zelfs als je ze leert kennen in de werkelijkheid is ze nooit hetzelfde. De zee is altijd anders. Ik heb ze leren vervloeken omdat je er op je werk mee te maken hebt. Je bent voortdurend afhankelijk van de nukken en de willen van de zee. Alleen al op je benen staan op een schip is al werk, zonder dat je eigenlijk iets fysisch moest doen. Je kan de zee niet naar je hand zetten, je moet altijd meewerken.

Lotte Van Craeynest

Beste Patrick,

Als woordvoerder kreeg ik deze week dit filmpje (<http://vimeo.com/95396423>) onder ogen en ik zag dat u daar heeft aan meegewerkt.

Graag herinner ik u aan de afspraken inzake persbeleid die geldig zijn in het departement en die u ook kan terugvinden op intralund (<http://lv.vonet.be/nlapps/docs/default.asp?fid=31>).

Bij mijn weten werd uw betrokkenheid in dit filmpje mij niet vooraf gemeld en was er dus ook geen departementale goedkeuring voor medewerking.

Daarenboven lijkt me het standpunt dat u inneemt nl. dat de pulskor geen goed alternatief is voor de visserij een standpunt dat indruist tegen ons beleid aangezien we dus wel licenties hebben gegeven hiervoor in Vlaanderen als proefproject.

Ik wil u bij deze dan ook met aandrang vragen om geen dergelijke interviews meer te geven en bij vragen voor medewerking van de pers of anderen eerst contact op te nemen met mij.

Met vriendelijke groeten,

De Belgische visserij in beeld

ONZE VISSERS

Een paradox is een ogenschijnlijk tegenstrijdige situatie, die lijkt in te gaan tegen ons gevoel voor logica, onze verwachting of onze intuïtie. Ogenschijnlijk, omdat de vermeende tegenstrijdigheid veelal berust op een denkfout of een verkeerde redenering. In het project 'Onze Vissers' ziet Ineke Stevens drie paradoxen.

Er zijn letterlijk en figuurlijk boeken vol geschreven over de visserij: biografieën over IJslandvaarders, publicaties gewijd aan scheepsbouwers, havens, vissersplaatsen, getuigenissen van vissersvrouwen, woordenboeken met vissersdialect... Stuk voor stuk prachtige werken die soms technisch, dan weer volkskundig ingaan op aspecten van de visserij. Waarom dan nog een boek?

Het boek 'Onze Vissers' vertrok vanuit de idee dat het dé ziel van de vissers en hun leven wou vangen om zo op zoek te gaan naar het DNA van het zilte Leven. De makers wilden ditmaal niet vertrekken vanuit historische feiten, verhalen, biografieën of getuigenissen, maar vanuit beeld. Natuurlijk moest er wel een kapstok zijn en die werd geografisch bepaald. Het boek brengt een verhaal van de vissers aan de **Westkust**, de **Middenkust** en de **Oostkust**. Bijzonder is dat het boek ontwikkeld, geschreven en vorm werd gegeven door 'aangespoelden': mensen die nog nooit waren gaan vissen, noch zout bloed hebben.

De paradox van de fotografie

De zoektocht naar beelden startte met het uitpluizen van het museale archief van het **NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum**. Maar ook de fotodocumentatie van het **Sincfala** werd bekeken. Er kwamen ontelbare foto's en verhalen vanuit diverse familie-, gemeente-, en stadsarchieven. En meer dan eens werd beroep gedaan op vissersvrouwen, vissers en leden van de facebookgroep 'zeelui en de zee' om foto's te dateren, personen te herkennen of vangsten

te duiden. Door de nadruk te leggen op de schoonheid of de kracht van het beeld kon de ziel van de visserij vanuit het oog van een aangespoelde getuige worden gebracht. Tenslotte verzorgde het **VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee)** een algemene inleiding tot de visserij, zeg maar een beknopt overzicht van de ontwikkelingen in de sector van 1830 tot heden. Wat deze publicatie nog bijzonder maakt is dat historische foto's afgewisseld worden door kiekjes genomen door vissers aan boord. Maar ook hedendaagse topfotograaf **Stephan Vanfleteren** werkte mee door de **IBIS**-leerlingen te **Bredene** op de gevoelige plaat te leggen. Ook beelden van de vaste fotograaf van dit (Vrije) Visserijblad, **Jo Clauwaert**, haalden het boek. Een mooie ontdekking was het archief van **François Donny**. Een amateurfotograaf/chemicus/frisdrankigant die de duinen en het visserijvolk in **De Panne** sfeervol in beeld bracht.

De paradox van de muziek

Laat vier aangespoelde rasechte muzikanten los op een rijk repertoire vissersliedjes en je krijgt een rauwe, eerlijke blues-versie van traditionele liederen. Voor hen was het woord 'piekenoas' even vreemd als 'poester'. Tijdens het maken van de liedjes maakten ze al snel kennis mét het sappig vissersdialect, maar ook met het triestig karakter van veel nummers. Blues was nog nooit zo dichtbij. **Roland Van Campenhout** goot samen met **Luc Dufourmont** (Bevegem), jazzbassist **Matthias Debusschere** en rockdrummer **Ace Zec** klassiekers als 'Het afzien', 'D'ouwe jongens' en 'Warme gernoassmory' in een blues-variant.

Ineke Stevens

Het boek 'Onze vissers' is een samenwerking tussen het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum te Oostduinkerke, de Provincie West-Vlaanderen en uitgeverij Kannibaal. Het is verkrijgbaar (met vinyl) in het museum en met CD via de betere boekhandel en de website van uitgeverijkannibaal.be.

Het leven zoals het is... Op de Z53 'Van Eyck'

Het dagelijks leven op de Z53, een middelgroot Belgisch vissersvaartuig. De bemanning bestaat uit **Kenneth Savels** (schipper), **Jason "Teddy" Savels** (motorist), **Tom "Klodde" Vantorre** (matroos en reserve motorist), **Yves "de Langen" Demey** (matroos en reserve schipper), **Sebastiaan "Masse" Vanmassenhove** (matroos), **Thomas "Koater" Utterwulghe** (matroos) en ikzelf **Robin "Duim" Deman** (matroos). Wij zijn elke keer met vijf in zee, zodat we afwisselend een reisje thuis zijn.

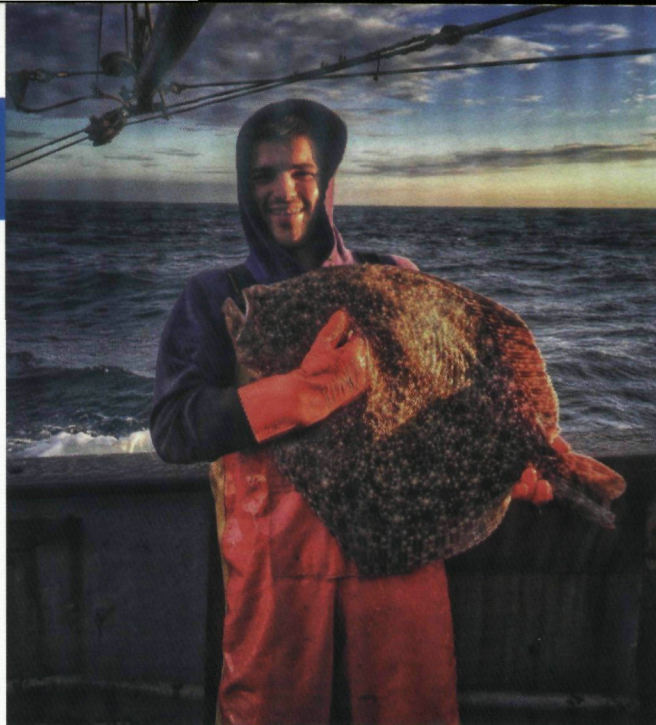
Deze reis zijn we met de hele bemanning van **Zaventem** naar **Dublin** gevlogen om vandaar een taxi te nemen naar **Arklow**. Het schip was daar blijven liggen toen wij enkele dagen, tussen de reizen door, thuis waren. Toen we nog maar net van wal waren voelde Kenneth al het begin van een keelontsteking. Dit zou heel de reis aanslepen. Zonder de juiste medicatie en met het onregelmatig leven aan boord genees je dan ook maar langzaam.

We mochten niet klagen over de visserij, met een afwisselende vangst van tong, zeeduivel, rog en nog vele andere. Over de middag zorgde Jason elke keer voor een afwisselende maaltijd, de ene dag vlees de andere vis.

Vanaf het moment dat we onze netten ophalen en de vis aan boord komt, wordt de vis gesorteerd en gegut (ontdoen van ingewanden). Daarna wast Thomas de vis om de laatste restjes ingewanden en slijm van de vis te spoelen. Van bij de viswasser komt de vis via een goot terecht in het ruim, waar Tom en ik hem dan wegsteken in het ijs.

Terwijl dit alles gebeurt, bestuurt Kenneth het schip. Na het werk mogen we de resterende tijd, tot we terug de netten opwinden, doorbrengen in het kombuis of de logies. Gelukkig zijn we al zo modern dat er sedert een paar jaar satelliet televisie aan boord is, zodat we toch het EK voetbal konden volgen. Afwisselend hebben we dan ook een wacht, dan bestuur je het schip, terwijl de rest van de bemanning slaapt of zich ontspant.

Elke ochtend is er bij ons 'de sleep van sociaal contact'. Kenneth doet dan zelf een extra wacht, terwijl Jason het eten voor 's middags klaarmaakt. Dat is ook het moment dat, als we reserve materiaal

nodig hebben, de rest van de bemanning dat maakt. Als dat niet het geval is word er koffie gedronken en gesocialised met de schipper en de motorist.

We begonnen te vissen in de **Ierse Zee**, om vandaar af te zakken naar het **Bristol Kanaal**, om na een dag of 10 onze netten binnen te smijten en te varen richting **Zeebrugge**. Het is ondertussen 2,5 maanden geleden dat het schip nog in België is geweest. Tussenin liepen we tussen elke reis afwisselend binnen in **Engeland** of **Ierland**. Daar losten we dan de vis in een vrachtwagen, die vertrok richting Zeebrugge. Toen we op het einde aankwamen in Zeebrugge losten we de vis aan de vismijn, deden we de netten en het reservemateriaal van boord. Daar wordt de vis 's nachts verkocht in de veiling, onder het waakzaam oog van onze baas **Steve**. Dan vertrokken we richting **Stellendam**. Daar ligt de Z53 de komende week stil voor de jaarlijkse schilderbeurt en wat herstellingen.

Robin Deman

Marnix Verleene vist weer aan boord van de O 316 Aegir. Voor Het Visserijblad (HVB) hield hij een dagboek bij.

Vissersdagboek

14/06: om 09.00 aan boord. Het is alsof er iemand over mijn graf loopt. 14.00 buiten.

21/06: Keerdag Keerjaar. Volle maan. Dood gevoel, dood gevoeld. Een wacht vol donkere gedachten.

24/06: 10.30 Milford. 17 ton vangst.

25/06: 11.00 Milford weer buiten.

05/07: 10:00 binnen in **Swansea**. 13 ton vangst gelost. Om 16.30 vertrekt het busje met het volk naar huis. Ik zorg voor het schip en ga naar huis als de bemanning terug keert. Tussen gisteren en morgen. Alleen aan boord in een niet meer Europees land. Het eerste reisje duurde een eeuwigheid en het tweede (iets korter) duurde nog langer. Het bedroevend mooie resultaat van de eerste zette een domper op de tweede. Supervangst met bescheiden prijzen. Phah. Het tweede reisje besommen we evenveel met een derde minder vis.

De herziening van de visquota heeft de motivatie tot het vriespunt teruggebracht. Hoera, we hebben terug tong; verrek rogvangst gehalveerd, wijting slechts 100 kg daags en schelvis verboden. Van de rest van de kut en klerezooi zal ik maar zwijgen.

Wat de toekomst betreft... Er zijn al veel van de nieuwe vissers de revue gepasseerd. Tien twaalf jonge 'krachten' en geen een heeft ook maar een druppel oud bloed. De drang om de ouwe rotten te tonen wat ze in hun mars hebben is nihil.

Of krijgen wij slechts de ezels en worden de beteren ingezet op andere schepen? Al geloof ik dat niet, want als je praat met andere vissers die enkele decennia gediend hebben is het overal huilen met de zuidwester op. Sukkels zijn het, sukkelaars zijn wij.

Peerder. Zorgen voor het schip en beetje putteren aan het vistuig. De ouwe heeft een takenlijst gegeven om u tegen te zeggen. Achterstallig, extra en voorbarig werk. Kalmpjes beginnen. Woensdag, donderdag, vrijdag 10 uur daags. Zaterdag op het gemak 8 uurtjes en zondag een luiaarddag van 3 uur. Maandag met 11 uur in het getouw de lijst afgehandeld. De ouwe kan tevreden zijn.

Overmorgen ga ik naar huis. Was dit mijn laatste reis? Zal ik mijn kapotte oliebroek aan de kapstok hangen?

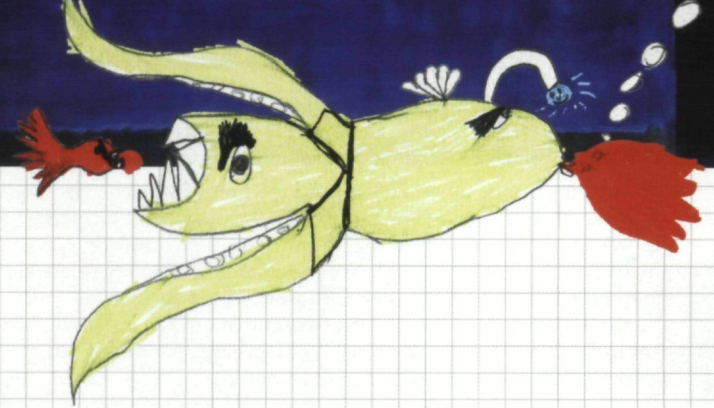
Marnix Verleene

Pleidooi voor begrip

Als kind had ik het voorrecht op te groeien bij twee biologen. De reizen die we maakten gingen niet naar Costa's, pretparken, vakantie- of shoppingcentra. Mijn ouders trokken ons mee naar natuurgebieden om er volop te exploreren. Daar werd ons een grote liefde meegegeven voor alles wat leeft en een besef welk belang onze omgeving voor ons heeft. Zonder een gezonde natuur geen evenwicht.

Mijn vader, Carlo Heip, heeft zijn leven gewijd aan onderzoek naar de zeeën en oceanen en heeft op internationaal niveau heel wat kunnen bereiken voor het beheer ervan, over de landsgrenzen heen. Er bestaan dan ook geen grenzen voor het planten- en dierenleven. Drie jaar geleden is hij helaas overleden. Hij kan zijn steentje niet meer bijdragen. Het is nu aan anderen. En het is broodnodig, onze planeet was nooit eerder zo in gevaar.

Dus heb ik me afgevraagd wat ik dan zou kunnen doen? Als grafisch vormgever heb ik weinig kaas gegeten van biologie en zeeleven. En al heb ik een voorvader die Oostends visser was, ik weet niks over schol, pladijs noch tong, behalve dat ze lekker zijn.

Me dan maar richten op kinderen, dacht ik. Voor de school van mijn dochtertje heb ik een les gemaakt over de diepzee, een onderzoeksterrein van mijn vader. Eerst geef ik ze mee welk ecosysteem er in het diepste van de oceaan bestaat en dan laat ik ze tekeningen maken. In de hoop ze verwondering en besef bij te brengen. Dat blijkt tot mijn grote vreugde te werken. Ze praten opgewonden over wat ze zagen en maken vol enthousiasme de gekste tekeningen. Er zijn dan ook zeer wonderbaarlijke creaturen die onze diepzee bevolken. Prikkelend voor de fantasie.

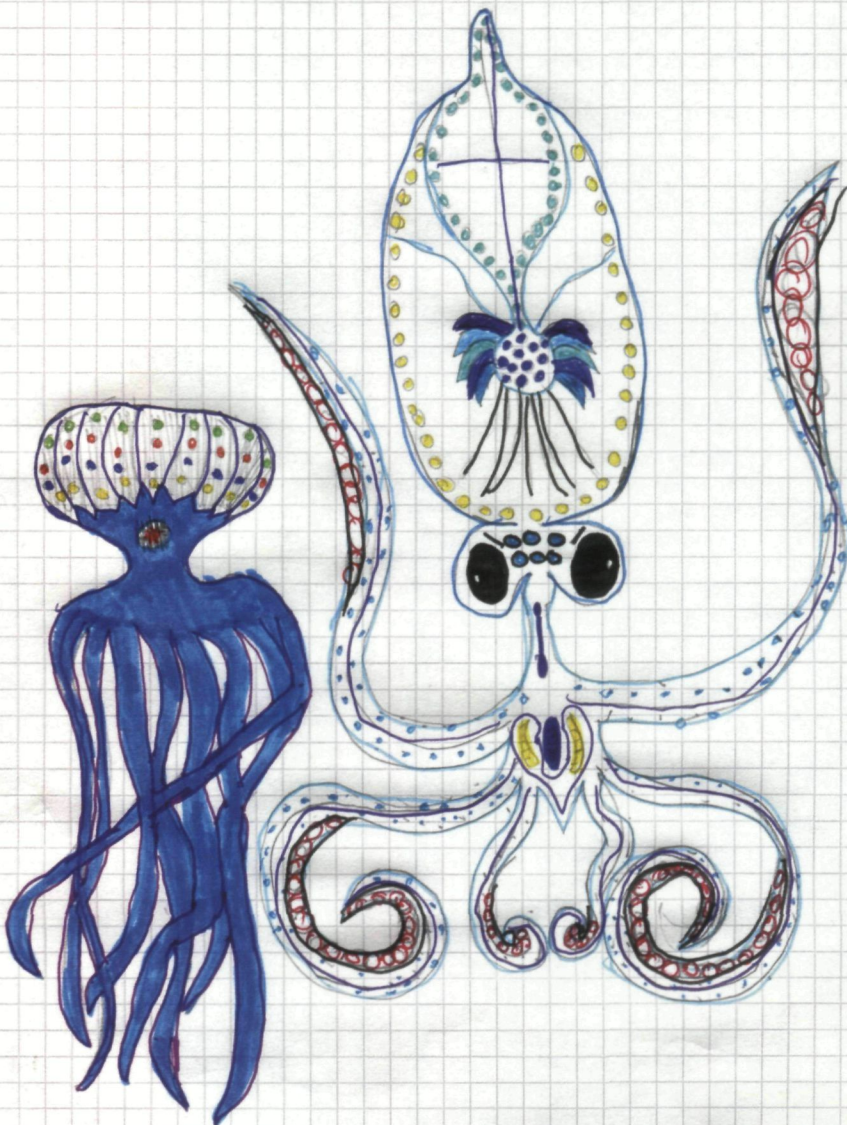
Het is maar iets heel kleins wat ik hiermee doe en zal slechts een paar enkelingen iets bijbrengen. Jammer. In mijn hart verlang ik naar een algemeen bewustzijn.

In 2011 publiceerde mijn vader een artikel in dit blad over het belang van samenwerking tussen vissers en biologen. Elk kent zijn kant van de medaille, maar het is de hele medaille waar het om gaat, was zijn conclusie.

"Overbevissing is nog steeds een groot probleem en vele vissoorten zitten op historisch lage niveaus. Recent onderzoek heeft aangetoond dat het verschil soms dramatisch is. Maar anderzijds zijn er ook tekenen van herstel. Sommige soorten doen het nu beter dan twintig, dertig jaar geleden. Dikwijls ligt daarbij aan de basis het opstellen van herstelplannen in samenspraak met de sector. Dat bewijst dat wanneer vissers en visserij-biologen een dialoog met elkaar aangaan dikwijls redelijke oplossingen kunnen gevonden worden, waarbij zowel de vis als de visser worden gespaard."

Vandaag vang ik op dat het beter gaat met de visbestanden in de noordelijke wateren van Europa. Meer dan de helft wordt intussen bevist op een wijze die het voortbestaan van deze bestanden garandeert. De windmolenparken, boorplatformen en Mariene Beschermde Gebieden hebben hier een handje bij geholpen:

"Veel vissoorten hebben een enorme voortplantingscapaciteit. Uitzonderingen zijn de roggen en haaien, kraakbeenvissen die weinig eieren leggen of levend-barend zijn en dus veel kwetsbaarder zijn dan de echte vissen. Een volwassen vrouwtje kabeljauw kan makkelijk enkele miljoenen eieren produceren. Een sleutel tot succes bestaat er dus in om de volwassen vrouwtjes (in het jargon de Fat Old Females) te

beschermen. Hiervoor is er een uitstekend hulpmiddel: de boorplatformen, windmolenparken en sinds kort ook Mariene Beschermde Gebieden, waar niet mag gevist worden. Vissers houden er niet van omdat het hun bewegingsvrijheid beperkt. Ik denk dat het een uitstekend middel is om de visstand ook buiten de ontoegankelijke gebieden te verhogen."

Dat er bewuster gevist wordt, stemt me zeer gelukkig. Want het leven is niet alleen begonnen in zee, de zee houdt ons ook in leven. De zee reguleert de temperatuur op aarde, brengt ons zuurstof, voedsel, drinkwater, energie, grondstoffen, medicatie en ook recreatie en cultuur.

Dat die beschermde gebieden als een doorn in het oog worden gezien door vissers, stemt me tot nadenken. Wordt er dan geen verband gelegd tussen de beschermde paaigebieden en het terug toenemen van de visbestanden...? Mirakels bestaan niet, er is een reden voor. Het beleid werkt, al blijft het wel een complexe evenwichtsoefening.

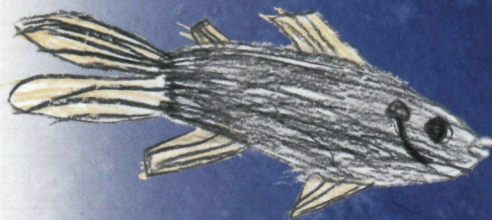
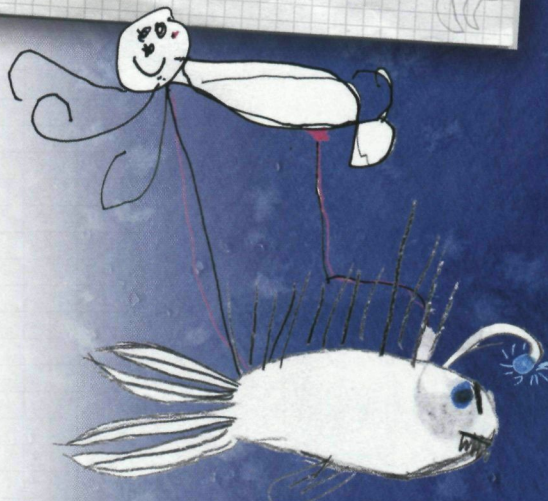
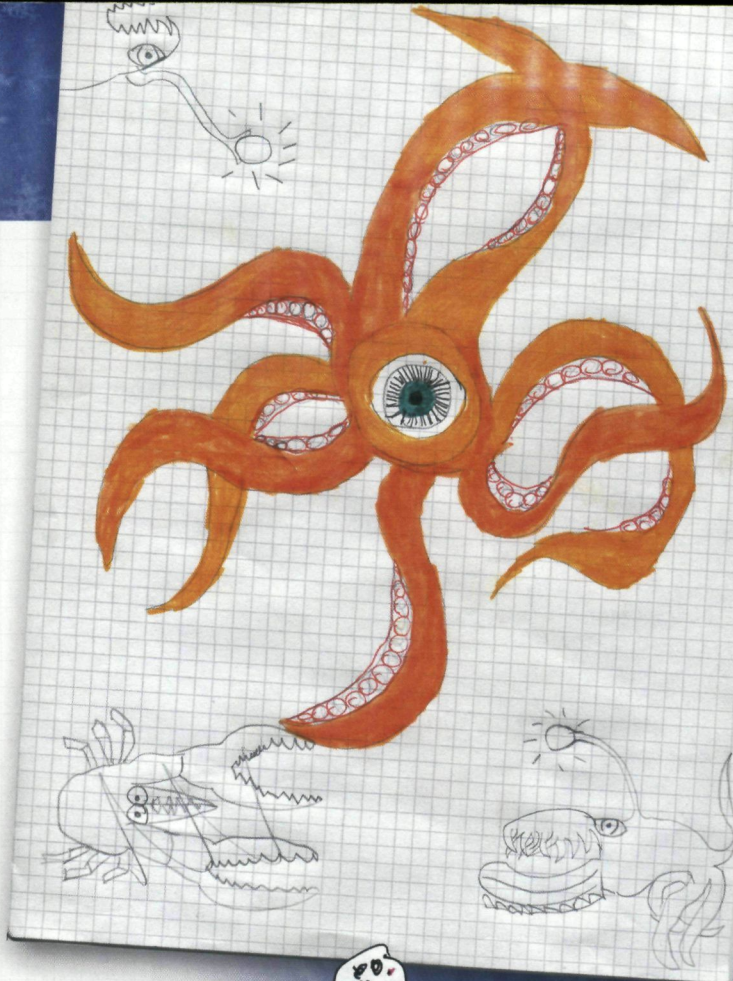
"Het berekenen van vangstquota is een verfijnde wetenschappelijke methode die in principe moet toelaten van voor iedere soort een maximale duurzame opbrengst te berekenen, waar dus in de eerste plaats de vissers zelf profijt van hebben. De wetenschappers ontwikkelen goede rekenmodellen en de vissers kunnen zelf de optimale toepassing van deze modellen ondersteunen door de correcte informatie te leveren en hun vangstmethoden eraan aan te passen. Dergelijke oplossingen moeten enerzijds de weg van de geleidelijkheid kiezen omdat vissers dikwijls zwaar geïnvesteerd hebben en anderzijds de weg van de redelijkheid: als voor iedere kilogram van sommige vissoorten tot wel tien liter diesel moet gebruikt worden is die redelijkheid echt wel zoek."

Vissers kunnen nukig worden over de beperkingen die hen opgelegd worden, maar zonder goede modellen of limieten lijkt het me niet haalbaar onze zeebewoners voldoende te beschermen. De vooruitgang is ook slechts geconstateerd in onze Noordelijke wateren, in de Middellandse Zee bijvoorbeeld bedreigt overbevissing bijna ALLE visbestanden.

Ik hoop dan ook vurig dat de vissers zullen blijven meedenken om de beste oplossingen te vinden en zich kunnen neerleggen bij ogenschijnlijk pestgedrag. Ook onze kinderen hebben recht op een gezond eco-systeem en een lekker stukje vis op hun bord.

Ilse Heip

met dank aan Arlo, Levi en Frauke voor de tekeningen.

Ramona

Ik ben geboren in ijskoud water.
En leerde zwemmen tegen de stroom in.
Daar overwon ik menig hardnekkig kater.
Maar hoe word jij ooit mijn zeemeermin?

Jij mag mij bakken tussen amandelnootjes.
Roosteren op uwen barbecue.
Jij mag mij stoven in papilotte.
But please Ramona never eat me blue!

Ooit zullen wij samen varen,
op 's werelds zeeën.
Doen zo smelten pakken ijs,
en gaan dan pikkenikken wij met z'en tweeën
in ons eigen paradijs.

Want.

Jij mag mij bakken tussen amandelnootjes.
Roosteren op uwen barbecue.
Jij mag mij stoven in papilotte.
But please Ramona never eat me blue!

Ik ben ontsnapt aan scherpe haken,
ja ik kon weerstaan aan schone schijn.
Nee met valse vlieg nog maden,
moet ge niet bij deze jongen zijn!

Want...

Pat Van Hemelrijck

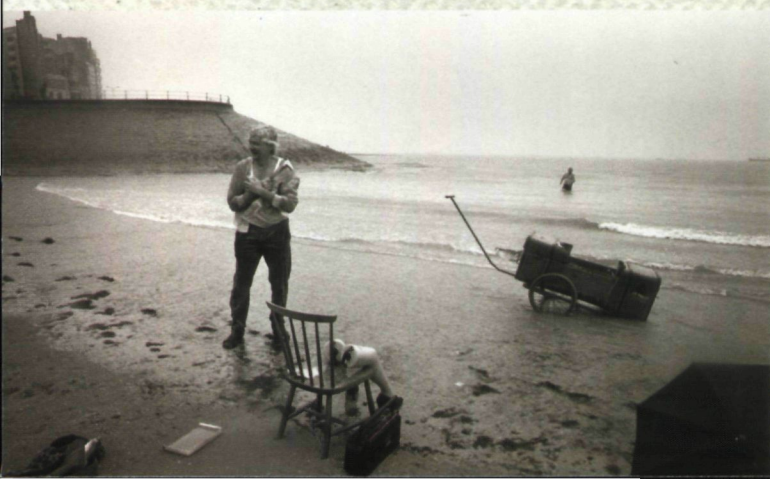
Al meer dan dertig jaar maakt Pat Van Hemelrijck (°Asse, 1952) theater met voorwerpen, decors en mechaniekjes.

In 1972 studeerde hij af aan Sint-Lucas Brussel binnen de richting vormgeving (specialiteit decor) en liep hij stage in het Théâtre National in Brussel. Gedurende de volgende twee jaren volgde hij tekenen aan de Akademie te Mechelen en beeldhouwkunst aan de Akademie Gent.

In 1977 stond hij aan de wieg van de intussen legendarisch geworden theatergroep Radeis (met ook nog Josse De Pauw en huidig Victoria-directeur Dirk Pauwels). Een gezelschap dat zich toelagde op vrijwel tekstloos bewegings- en pantomimetheater met objecten.

Toen Radeis er op het hoogtepunt van zijn (intussen internationale) roem mee stopte in 1984, ging Pat Van Hemelrijck op een zelfde weg verder in de soloproducties Terracotta (1985) en Tout Suit (1987). Van 1988 tot 1990 werkte hij samen met het Nederlandse muziektheatergezelschap Orkater, en in 1991 richt hij het los-vast artiestencollectief Alibi op.

Met zijn voorliefde voor doorleefde materialen, kitscherige prullaria en verouderde mechaniekjes is hij tegelijk acteur en beeldend kunstenaar, die een eigen Alibi-wereld opbouwt, waarbij telkens andere kunstenaars worden uitgenodigd. Van Hemelrijcks werk appelleert, door de niet aflatende verbeeldingsstroom, aan een publiek van prille jeugd tot bezadigde ouderdom.

Sjouwen, gutten, zeulen Villen, wroeten, sleuren

Visshandenen.

Zie haar liggen,
een blauw bevroren blad
dat diep bevaren wil worden.

Aan land zwelt het gemoed
als het stilhoudend bloed
te ver van zee stroomt.

Het anker wordt gelicht,
kettingen knarsen in het gelid,
trossen worden gelost
door jachtige visshandenen
om de wijde zee te ontginnen,
de troebele vrijheid te herwinnen.

De deur van de hel gaat open,
geen tijd meer om het plafond
van de tuin wit te schilderen.

Handen als klauwen
die trekken aan netten,
niet aan papieren servetten.

Handen als knuisten
die sleuren en sjouwen
meer zeulen dan morren.

Sjorren, smijten, sleuren
Villen, wroeten, zeulen

Handen als klauwen
die sjouwen en sjorren
meer zeulen dan knorren,
dje builen in het water slaan.

Handen die messen slijpen,
het venijn in het gezicht smijten
tot kokend bloed en purper water.

Villen, wroeten, keuren
sjorren, lichten, zeulen

Handen die op elkaars muil slaan
die vechten als stuurloze knechten
Tot ze uiteindelijk de hand
over het hart strijken.

Sjouwen, smijten, sleuren
Sjorren, wroeten, zeulen

Geen vangst, geen vis
Lege netten, lege bennen
Handen stil, tanden stil.

Handen vangen, handen grijpen
Handen omarmen, handen gutten
het vrouwengeslacht opjutten.
Handen brengen vissen
naar gulzige monden.

Sjouwen, gutten, sleuren
Villen, smijten, keuren

Villen, wroeten, zeulen
sjorren, lichten, leuren

Handen werken tegen,
niet omwille van de regen
Handen nemen, handen geven

Handen werken samen,
Dan wast de ene hand de andere
Geen copage zonder visshandenen.

Geert Cyriel Tavernier

31-05-2016

Geert Cyriel Tavernier alias Gerardt 't Zand schreef poëzie en theater teksten o.a. *De echo van de maan* voor Taz 2005. In 2010 maakt hij samen met fotograaf Jo Clauwaert en Peter Flynn het boek *Het zweet van de zee*. Samen met de muzikanten Luiz en Renato Marquez bewerkten ze *Het zweet van de zee* tot een literair-muzikaal programma. Schreef de theatermonoloog *2 Mummies*, met acteur Mark Verstraete die in première ging in sept 2015 in de cc De Grote Post te Oostende. Daarnaast is hij de programmator van het project *Liefde tussen de lijnen* dat volgend jaar zijn 15de editie viert. Een nieuwe gedichtencyclus is in de maak waarin *de handen* centraal staan. Eén van deze gedichten werd geschreven voor de 3de solo plaat van Wouter Vandenaabeele.

foto's © Jo Clauwaert

De gezonken bibliotheek van Neptunus

U aangeboden door Peter Holvoet-Hanssen met Anna Roza Holvoet

Peter Holvoet-Hanssen, gewezen Stadsdichter-ter-Zee, werkt momenteel aan een nieuw poëzieproject: een zoektocht naar 'muziekdoosgedichten'. Recent verscheen 'Gedichten voor de kleine reus' (Uitgeverij Polis) waarover De Morgen schreef: 'Een wonderlijke muziekdoos'. Speciaal voor het opborrelend HVB schreef hij een nieuw drieluik samen met zijn 23-jarige dochter Anna Roza Holvoet. Zij leverde de beelden aan, Peter bracht ze samen tot één gedicht geïnspireerd door de teken- en collageover van Jo Clauwaert. Spring van de plecht!

Oostende onder water

1

Wie heeft Roza nog gezien sinds 1708?
Ze sprong als een zilverhond
in de branding van de nacht,
zong als een regenboog voor de zeehelden
op het dak van de stad,
de gedroogde windrozen van de dag.
Roza! De wereld is alles of niets.
Het gezoem wordt steeds luider.

Wie heeft Roza nog gezien
in het land van de lage wolken?
Ze danste in het gebroken wit van de zon,
tekende gedichten als danseressen
met dromen groter dan het heelaal.
Haar slagschaduw. De sterren sterven mee
naar het andere einde.

2

Roza's algebra: elke dag een komma
en ding dong een meermin tussen de regels door.
Dijkbreuk! Bloed zal zweten Au Bon Marché.
Brandklokken tot in het Japans azuur.
Wat vanbuiten hol donkerte schijnt
is lichtend volte vanbinnen,
dat weet haar schipperstrui.

Wij willen Roza vinden
als we in een bed van zand
met een bril zonder glazen
de harde realiteit in de ogen kijken.
Waar zou ze kunnen aarden?
Onder de wolken boven de Tettenbrug?
Roza is van ebbenhout en twinkeling.

3

Een zeenimf blijft alleen achter
in 't gat van de nacht.
Stuur vliegtuigen om Roza te zoeken,
oranje, geel, paars en groen.
Graaf het goede op.
Dans haar oude, jonge dans.
Overal kan ik de meeuwen zien
denkt Roza
in haar verdronken land.

Warme Garnars

**Moeder ik wil hebben een man
Warme garnars smory
Die mij den kost wel winnen kan**

Het donderen van de wind in de oren, het gedruis van een onmogelijke hoeveelheid keien die af en aan rollen op het ritme van de golven. Het woeste brullen van de branding, het schreeuwen van de meeuwen en het metronomisch geknerp van voetstappen op het keistrand. Ik hurk aan de voet van de witte krijtrots.

Ik sluit mijn ogen en adem diep de zeelucht in. Wanneer ik mijn ogen weer open, doet het felle zonlicht me duizelen. Ik stap verder op de dunne strook waar de zee de bocages kust. De gemoedelijke, zacht glooiende weilanden met veel koeien en af en toe een afstammeling van de percheron, het middeleeuwse paard dat enkel hier voorkomt. Ze zijn zwaar en zeer rustig. Gekweekt om een ridder compleet met zwaar harnas naar het slagveld te brengen. In de verte ligt; "Het wonder van het avondland", als herinnering aan dat tijdperk. Het tijdperk van ridders op hun percheron en prinses op hun witte paard en garnaalvangers op hun Belgisch trekpaard.

**Wel mijn dochter gij zijt te jong
Warme garnars, smory
Gij moet nog wachten een jaar rond**

Over de weggrollende keien stap ik behoedzaam verder en zie in de verte iemand gehurkt zitten. Een zwart silhouet tegen de felle zon. Wanneer ik tegen de wind in vecht en dichterbij kom, zie ik dat het een man is met een bronzen huid en een rode zakdoek om zijn hoofd. Zijn lang haar krult vanonder de sjaal. Aan zijn oor schittert een gouden ring. Hij draagt een witte linnen broek en een donkerblauw geruit hemd en zit gebogen op de keien een oranjebruin net, om garnalen te vangen, te herstellen. Is hij een visser die wat bij wil verdienen met garnalen kruien? Wanneer ik dichterbij kom, kijkt hij op. Groene ogen met een tikje absint. Hij kijkt jongensachtig, maar zijn mondhoeken krullen licht spottend. En ik denk aan een zinnetje uit een gedicht dat ik las.

**"En jij?
Denk jij aan de ontmoeting
wel eens met spijt aan de kus
die nooit gegeven is?"**

Waar heb ik dit gelezen? Geen grote literatuur. Iets lichter dan emoties en zwaarder dan lucht. Ik bijt op mijn lip terwijl ik verder loop en probeer te laten uitschijnen dat hij me niet is opgevallen en ik proef het... als Zout Op Mijn Huid. Gauvain, die was het, de Jan met de pet onder de vissers die een verterende levenslange liefdesaffaire had met de Parisienne die het schreef. Zal ik de schrijfster zijn? En de visser uit mijn geboortedorp, die ik zo mis, mijn Jan?

**Moeder ik ben oud genoeg
Warme garnars smory
Mijn Jan is knap en welbeproefd**

De volgende dag, heel vroeg in de morgen, regent het. Voorjaarsregen, die het gras nog onwerkelijker groen maakt. De regen parelt van mijn rubberen laarzen en mijn oliejas. De lucht is geladen en met de eeuwige stem van de zee op de achtergrond draagt dit nog meer bij tot de desolaatheid van dit strand. Springend van de ene rotsblok naar de andere, zie ik in kloven en geulen stukken wondere onderwaterwereld. Kokkels, kreukeltjes en anemonen, roerloos verstild in het kristalheldere water, spookachtig, oppervlakkig vervormd door de regendruppels

die inslagcirkeltjes tekenen op het wateroppervlak. De lucht ruikt ijl en zeeïg fris. Ik adem het langzaam in. Wild bruist de zee metershoog tegen de rotsen op. Witschuimend. Waar ze geweest is, laat ze een spoor van kristallige schittering.

Uren later is de hemel weer stralend blauw. Mensen stromen toe, badpakken, zwembroeken, bloot. En dan zie ik de piraat van gisteren weer. Hij loopt op het keienstrand en kijkt minachtend naar de toeristen die in de zee, de verleidelijke, die al zoveel levens nam, gaan zwemmen voor het plezier. Ik durf te wedden dat hij zelf niet eens kan zwemmen, zoals echte vissers. 'Welk nut heeft het om het lijden te verlengen?'

Ik soes wat op het strand, het gebrul van de zee en gillende kinderstemmen op de achtergrond. Straks ga ik een geschenkje kopen voor de visser die wel in mijn hart woont maar ver van mij is, die op dit moment vist, ergens ver van hier op hetzelfde onmetelijke blauw waar ik nu naar luister en kijk en naast lig.

Ik koop hem een geschenk, een geschenk van de zee, zijn zee. Om te tonen dat hij het zout van mijn leven is.

**Moeder, moeder, geef mij ne man
Warme garnars smory
Die mij dees koude winter kan
Warmen, warmen, warmen, warmen
Warme garnars smory**

Jennifer Vrielinck

Jennifer Vrielinck is auteur en telg van een vissersfamilie.

Bron liedtekst:
siglum: Van Duyse (1903-1908)
titel: Het oude Nederlandsche lied:
wereldlijke en geestelijke liederen uit vroegeren tijd: [...]
pagina: II, p932 (liednummer 449)

Het is bijna gênant, een tekst maken bij de tekeningen van Jo Clauwaert op deze pagina. Geïnspireerd door de zee, de verhalen van Flor Vandekerckhove en menig ander schoons liet onze flitsmatroos zich lekker gaan. En daar moet nu een agenda bij, Hartverscheurend. Dat er één en ander op 'ons boeksen' staat is een feit.

Op 16, 17 en 18 september staan we met een Climaxi-kraam op **Manifiesta te Bredene**. Twee dagen later doen we om 16u30 mee aan een **Manifestatie tegen TTIP te Brussel**. TTIP is een handelsakkoord dat de VS en Europa willen afsluiten. Onze markt gaat dan nog meer overspoeld worden met producten van mindere kwaliteit. Als je dit nummer te laat kreeg voor deze activiteiten, ga dan door naar de volgende reeks!

Van 22 tot 26 september zijn we aanwezig op het **Terra Madre** smaaksalon van **Slow Food**. Slow Food is een beweging die opkomt voor smaakvolle lokale producten waar een faire prijs voor betaald wordt. En ja, ze begonnen net met Slow Fish.

Wij zijn solidair met alle gewone werkende mensen en doen mee aan de nationale **vakbondsbetoging** op 29 september.

Op 2 oktober eten we ten voordele van een aantal buurtbewoners die de N42 (een weg) uit hun tuin proberen te houden in **Herzele** en op 9 oktober organiseren we een dag rond wildplukken en paddenstoelen in **Z.O.-Vlaanderen**.

We zijn bezig aan een nieuwe **documentaire** en daar komt een **startvergadering** voor op 14 september. We filmen in Europa rond Europese landbouw- en visserijpolitiek. Bij beide gaat het over hard werken, veilingen en regels. En we willen je zelfs leren filmen. Zo kan je meehelpen om lokaal wat te maken voor Climaxi of dit blad. Wie in drie dagen de essentie van **filmen en monteren** wil meedragen moet zich vrij houden voor een weekend van 21 tot 23 oktober!

Daarna hollen we naar **Roemenië** voor een bijeenkomst van het voedselveiligheidsnetwerk **Nyeleni**. In november doen we mee aan de week van de smaak en in december organiseren we een **eindejaarsbeurs** met lokale en faire producten.

Wwala, wie méér wil weten mag mailen naar filip@climaxi.be

CLIMAXI UITGAVEN

DOCUMENTAIRES

Fish & Run 1 (2011):

Een film over duurzaam vissen en de vissersgemeenschap.

We interviewden politici, vissers, wetenschappers, reders en dies meer.

We vroegen ons af of er nog voldoende vis is om de visserij recht te houden?

Naar wie de subsidies gaan?

Welk effect de Europese reglementen hebben?

Te bestellen door overschrijving van 12€ op reknr. BE40 0016 3236 1163 van vzw Climaxi.

Fish & Run 2 (2013)

Waar na onze eerste documentaire blijkt er weliswaar méér vis in de Noordzee te zitten,

maar dalen de prijzen. Reders en vissers zitten diep in de problemen.

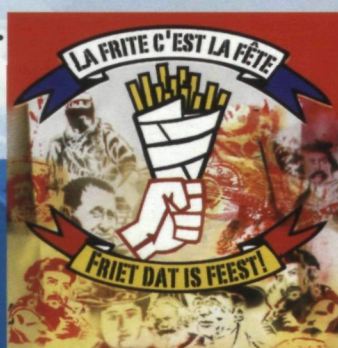
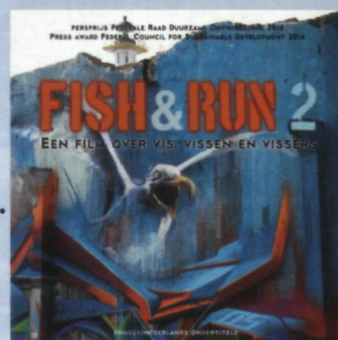
In de sector rijzen conflicten tussen reders, handelaars én Visveiling.

Te bestellen door overschrijving van 12€ op reknr. BE40 0016 3236 1163 van vzw Climaxi.

Friet dat is feest! (2014)

Een productie met vzw 't Uilekot en VAAK. Een twintigtal Belgische en Franse jongeren bekijken hun eigen positie en gevoelens tegenover de huidige economische, ecologische en sociale crisis.

Te bestellen door overschrijving van 10€ op reknr. 001-0597918-86 van vzw 't Uilekot.

BOEKEN

Ons Najaarsaanbod voor deze unieke Visserijbladeditie bestellen: filip@climaxi.be of 053/626436

Amandine (Flor Vandekerckhove) : 22€

Zoutkrabber Expedities (Peter Holvoet-Hanssen): 20€

Het Grote Noordzeeviskookboek (Felix Alen): 39€

BROCHURES

Climaxi maakte brochures rond mobiliteit, energie-armoede, ecologische labels, steenkoolgas en TTIP.

Ze zijn gratis te downloaden op onze website.

11 redenen
waarom je bezorgd
zou moeten zijn
over het TTIP

MOBILITEIT IN VLAANDEREN

www.climaxi.be